

Analýza Návrhu rozpočtu verejnej správy SR na roky 2023 - 2025

Rozpočet na roky 2023 - 2025, berúc do úvahy nevyhnutné dôsledky energetickej krízy, nemožno považovať za konsolidujúci. Verejné financie po období koronakrízy strieda energetická kríza spojená s vojenským konfliktom na Ukrajine. Vytýčený cieľ rozpočtu na rok 2023 počíta s výraznou rezervou v objeme 2,9 % HDP na riešenie rastu cien energií, pričom celkový deficit by mal dosiahnuť úroveň 6,4 % HDP. Aj bez tejto rezervy je objem prijatých permanentných opatrení v roku 2023 historicky najvyšší, najmä kvôli opatreniam na podporu rodinnej a dôchodkovej politiky štátu.

Lepší vývoj rozpočtových príjmov v tomto roku vytvára priestor chrániť domácnosti a firmy pred dôsledkami rastu cien energií bez dodatočných dlhov. S rezervou na riešenie energetickej krízy už prichádza aj revidovaný rozpočet na rok 2022, keď v priebehu roka došlo k navýšeniu výdavkov o 1,5 mld. eur. Napriek takémuto výraznému rastu výdavkov sa celkové hospodárenie na aktuálny rok vďaka lepšiemu vývoju príjmov takmer nemení (-4,97 % HDP)¹. Daňové a odvodové príjmy ťažia z rýchleho rastu cien, ktorý sa ešte plne nepremietol do všetkých výdavkových položiek.

Ciele na roky 2024 a 2025 postupne zlepšujú hospodárenie verejného sektora k úrovni -2,7 % HDP v roku 2025. Po fiškálnom uvoľnení v rokoch 2022 a 2023 tak dochádza k štrukturálnej konsolidácii 0,5 p. b. HDP ročne.

Chýbajúci konsolidačný plán vytvára otázniky pre dosiahnuteľnosť vytýčených cieľov. Na naplnenie uvedených cieľov by bolo potrebné prijať opatrenia vo výške až 1,4 % HDP. Dôveryhodnosť cieľov oslabuje aj fakt, že v rozpočte absentujú výdavkové limity, ktoré predpokladá novoprijatá novela rozpočtových pravidiel a ku ktorým sa vláda zaviazala v Pláne obnovy a odolnosti.

Verejný dlh by sa mal dostať tesne pod hranicu 60 % HDP už v tomto roku (59,8 % HDP). Aj napriek vysokým deficitom by sa mal udržať blízko tejto hranice na celom rozpočtovanom

¹ Vláda podmieňovala výslednú podobu rozpočtu v roku 2022 schválením viacerých dôležitých zákonov o dôchodkovej reforme, výdavkových stropoch a o dlhovej brzde. Ak by neboli v parlamente schválené, z rozpočtu sa neuvoľnia zdroje na podporu ekonomiky a deficit rozpočtu nebude 4,94 % HDP, ale iba 4,4 % HDP. Aj napriek tomu, že podmienka nebola splnená (neschválená novela dlhovej brzdy), deklarovaný záväzok o nižšom deficite sa nenaplnil.

Analytické komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov úseku meny, štatistiky a výskumu (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici ÚMS“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

horizonte. Prispieť by malo použitie voľnej likvidity ako aj výrazný rast nominálneho HDP, ktorý bude reflektovať vysoký rast cien. Tento vývoj však nie je v súlade so zákonom o rozpočtovej zodpovednosti a v prípade pominutia dvojročnej výnimky zo sankcií v budúcom roku bude musieť byť budúcoročný rozpočet zostavený bez schodkového hospodárenia.

Očakávania NBS ohľadom hospodárenia verejného sektora sú v aktuálnom roku ako aj v roku 2023 lepšie v porovnaní s rozpočtom. V oboch rokoch NBS predpokladá, že financovanie energetickej krízy bude menej zaťažovať hospodárenie verejnej správy ako navrhovaný rozpočet. V aktuálnom roku NBS odhaduje hospodárenie na úrovni -3,5 % HDP a v budúcom roku -4,3 % HDP aj vďaka použitiu fondov EÚ na financovanie energetickej krízy. Nevyčerpané prostriedky z rezervy môžu byť v prípade dlhšieho obdobia vysokého rastu cien komodít použité v ďalších rokoch, čo predstavuje riziko hospodárenia v roku 2024.

Budúci rok bude bohatý na zdroje z rozpočtu EÚ. Stav ich čerpania však vzbudzuje obavy ohľadom schopnosti účelne ich využiť na zvyšovanie životnej úrovne na Slovensku. Finále čerpania 3. programového obdobia a plné naštartovanie využitia prostriedkov z Plánu obnovy a odolnosti by malo byť silnou náplasťou na ekonomické ochladenie európskych ekonomík. Premrhanie tohto potenciálu nemusí znamenať len jednoročné oslabenie dopytu, ale aj trvalú stratu v podobe oslabenej konvergencie, ktorá trápi Slovensko v posledných rokoch.

1. Bilancia rozpočtu a dlh verejnej správy

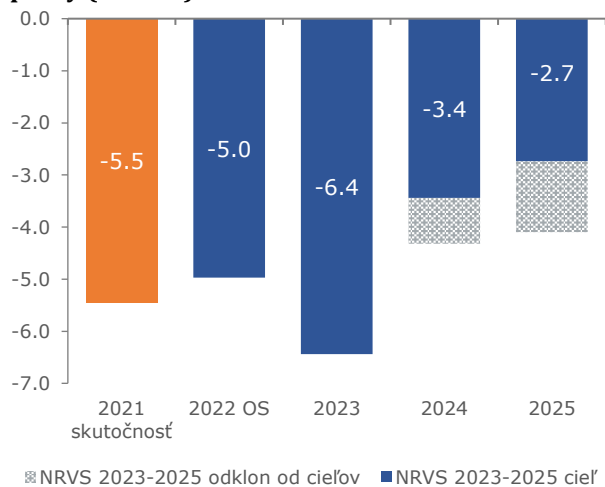
Predložený návrh rozpočtu verejnej správy uvažuje s cieľom pre rok 2023 na úrovni -6,44 % HDP, pričom rozpočet nie je zostavený v súlade s výdavkovými limitmi. Navrhovaná úroveň cieleného deficitu predstavuje medziročné zhoršenie o takmer 1,5 p. b. HDP a zaraďuje Slovensko ako krajinu s najvyšším cieleným deficitom na chvost krajín Eurozóny (viď [box](#)). Zvýšenie schodkového hospodárenia pramení najmä z alokácie vysokej rezervy na krytie opatrení súvisiacich s vysokými cenami energií, ktoré však nie sú v rozpočte dostatočne konkretizované.

Konsolidácia v nasledujúcich rokoch 2024 - 2025 je postavená na nešpecifikovaných opatreniach. Rozpočtové ciele v závere rozpočtovaného horizontu klesajú až k hodnote deficitu 2,7 % HDP. To zodpovedá v rokoch 2024 a 2025 štrukturálnej konsolidácii na úrovni 0,5 p. b. HDP ročne. Na ich dosiahnutie však bude potrebné prijať dodatočné nešpecifikované opatrenia v objeme 0,9 - 1,4 % HDP (viď graf 4).

Dlh verejnej správy by sa mal v roku 2022 dostať tesne pod maastrichtskú úroveň 60 % HDP. Medziročný pokles dlhu je spôsobený primárne dvoma faktormi – silným nominálnym ekonomickým rastom v roku 2022, ku ktorému sa výška dlhu pomeruje a taktiež poklesom dobrovoľných vkladov subjektov mimo sektora verejnej správy na účtoch Štátnej pokladnice². V ďalších rokoch rozpočet očakáva stagnáciu dlhu na úrovni 59 % HDP (graf 3), spôsobenú vysokou úrovňou rozpočtovaných deficitov verejnej správy.

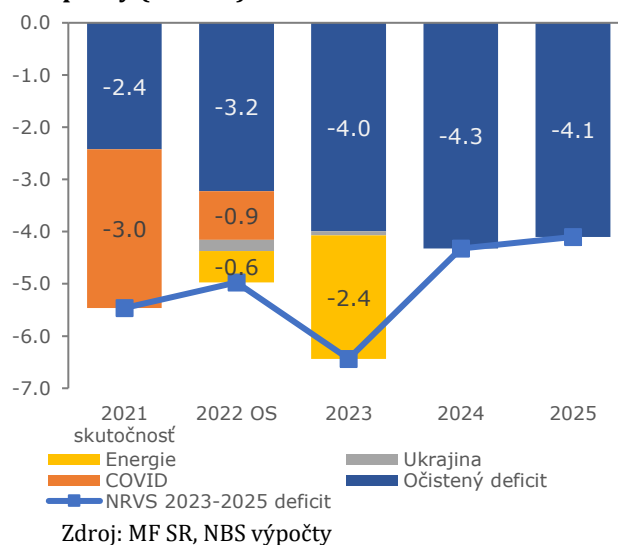
² Podľa metodiky ESA2010 sú súkromné vklady subjektov zaradených mimo sektor verejnej správy v Štátnej pokladnici zaznamenávané ako dlh verejného sektora. Tieto prostriedky zároveň môžu slúžiť ako likvidita využiteľná pre operatívne riadenie dlhu.

Graf 1 Porovnanie vývoja cieleného deficitu verejnej správy (% HDP)

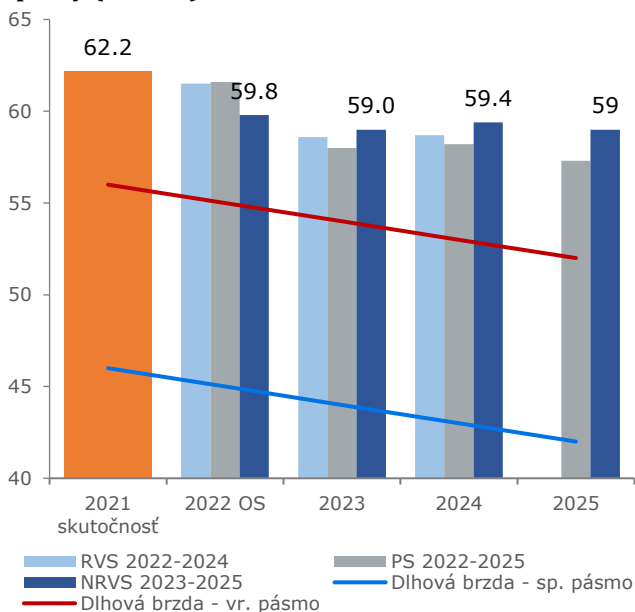
Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Graf 2 Zložky navrhovaných deficitov verejnej správy (% HDP)

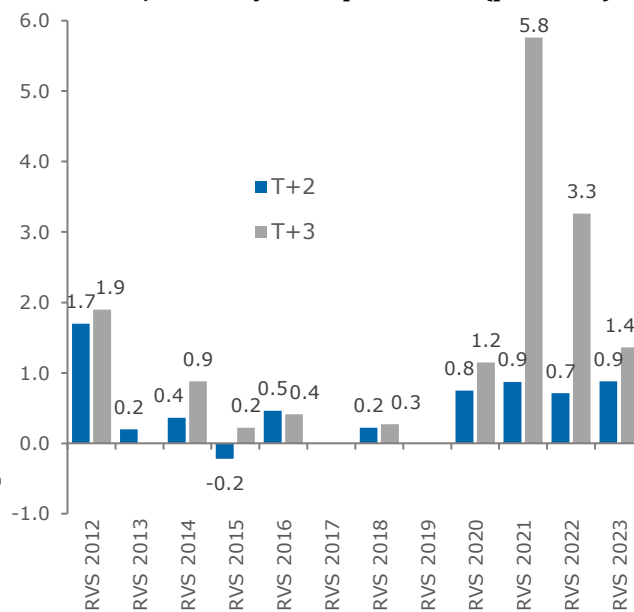
Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Graf 3 Porovnanie vývoja dlhu verejnej správy (% HDP)

Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Graf 4 Chýbajúce opatrenia na dosiahnutie cieľov v jednotlivých rozpočtoch VS (p. b. HDP)

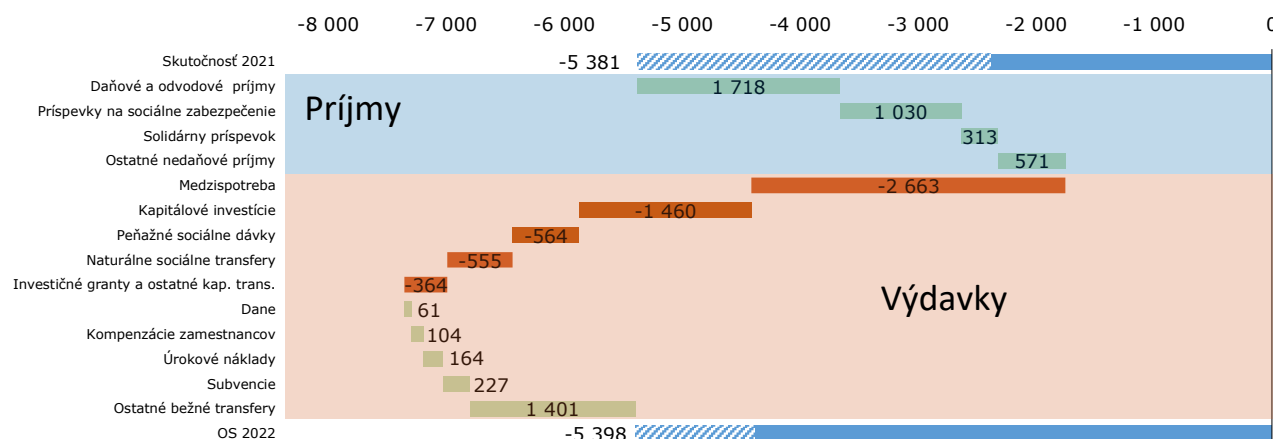
Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Rozpočet očakáva deficitné hospodárenie v roku 2022 približne na cielenej úrovni 4,97 % HDP.

Naplnenie tohto cieľa prichádza v období, kedy vysoký rast nominálnych miezd a spotreby domácností prináša dodatočné príjmy na daniach a odvodoch. Tie sa podľa predpokladov rozpočtu majú minúť predovšetkým na bežné výdavky – na spotrebu tovarov a služieb, mzdy a sociálne benefity. Súčasťou týchto výdavkov je aj rezerva na kompenzáciu vysokých cien energií, ktorá bola do rozpočtu pridaná v priebehu roka 2022 v rámci novely zákona o štátnom rozpočte. Bez kompenzačnej schémy cien energií by bol očakávaný deficit na úrovni 4,4 % HDP (graf 2), čím by prekonal pôvodný cieľ.

Očakávaný deficit na tento rok je oproti roku 2021 lepší o 0,5 p. b. HDP, čo je v eurovom vyjadrení takmer bez zmeny. Vysoký rast daňových a odvodových príjmov, spolu s nižšou potrebou financovania opatrení súvisiacich s pandemiou ponúkli vláde manévrovací priestor na možnú konsolidáciu, ktorý však plánuje využiť na dodatočné stimulačné opatrenia. Rozpočet očakáva výrazný rast výdavkov na nákup tovarov a služieb, ale aj rast vlastných investícií a sociálnych výdavkov (či už na peňažné dávky alebo na vyššie výdavky za zdravotnú starostlivosť, vid' graf 5). Nárast výdavkov do veľkej miery spôsobujú aj **nešpecifikované kompenzačné opatrenia súvisiace s vysokými cenami energií**.

Graf 5 Dekompozícia schodku verejnej správy v 2021 v porovnaní s očakávaním na rok 2022 (v mil. eur)

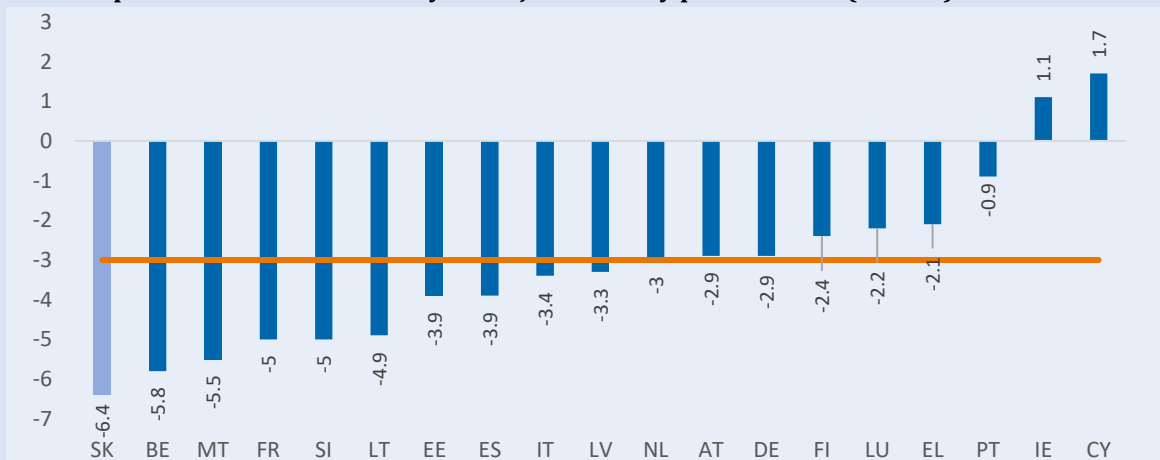
Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Poznámka: Vyšrafovaná časť deficitu znázorňuje vplyv pandémie, ktorej výdavky sú alokované vo viacerých položkách.

Box Porovnanie údajov z rozpočtových plánov krajín Eurozóny

Krajiny eurozóny každoročne predkladajú návrhy rozpočtových plánov Európskej komisii (EK), aby sa zabezpečila koordinácia fiškálnych politík medzi štátmi, ktoré používajú euro ako národnú menu. Na základe zverejnených návrhov členských štátov má najhoršiu rozpočtovanú bilanciu na rok 2023 Slovensko, ktorého deficit na rok 2023 je na úrovni -6,4 % HDP. Írsko a Cyprus rozpočtujú prebytkové hospodárenie.

Graf A Rozpočtované bilancie členských krajín eurozóny pre rok 2023 (% HDP)

Zdroj: Európska komisia (rozpočtové plány krajín Eurozóny)

Poznámka: Ďalšie údaje z rozpočtových plánov sú uvedené v prílohe 8.

2. Vývoj v porovnaní so scenárom nezmenených politík podľa NRVS

Scenár nezmenených politík (no-policy change, NPC) charakterizuje vývoj verejných financií za predpokladu nezmeneného makroekonomického vývoja a bez dodatočných opatrení ovplyvňujúcich rozpočtové príjmy a výdavky. Účelom je identifikovať faktory ovplyvňujúce štruktúru rozpočtu a zmenu rozpočtovej bilancie.

Podľa návrhu rozpočtového plánu scenár NPC predpokladá v roku 2023 deficit 3,3 % HDP. Vplyv dodatočných príjmových a výdavkových opatrení v roku 2023 by mal byť v objeme 4,9 % HDP. Na príjmovej strane sa očakáva najväčší vplyv jednorazového zvýšenia príjmov z nadmerného zisku v energetickom sektore v objeme 0,5 % HDP. Opatrenie by malo prispieť k čiastočnému krytiu kompenzácií na zmiernenie dôsledkov energetickej krízy.

Podľa NPC sa očakáva v roku 2023 relatívny pokles daňových a odvodových príjmov. Malo by sa to prejavíť najmä cez nepriame dane naviazané na reálnu spotrebu, ktoré rastú v NPC pomalšie ako nominálna ekonomika. Ďalším významnejším faktorom sú nižšie sociálne odvody platené štátom. V NPC scenári očistenom o príjmy z rozpočtu EÚ by mali ostatné príjmy klesnúť. V rámci opatrení sa očakáva už spomínaný jednorazový odvod z nadpríjmov súvisiacich s energiami.

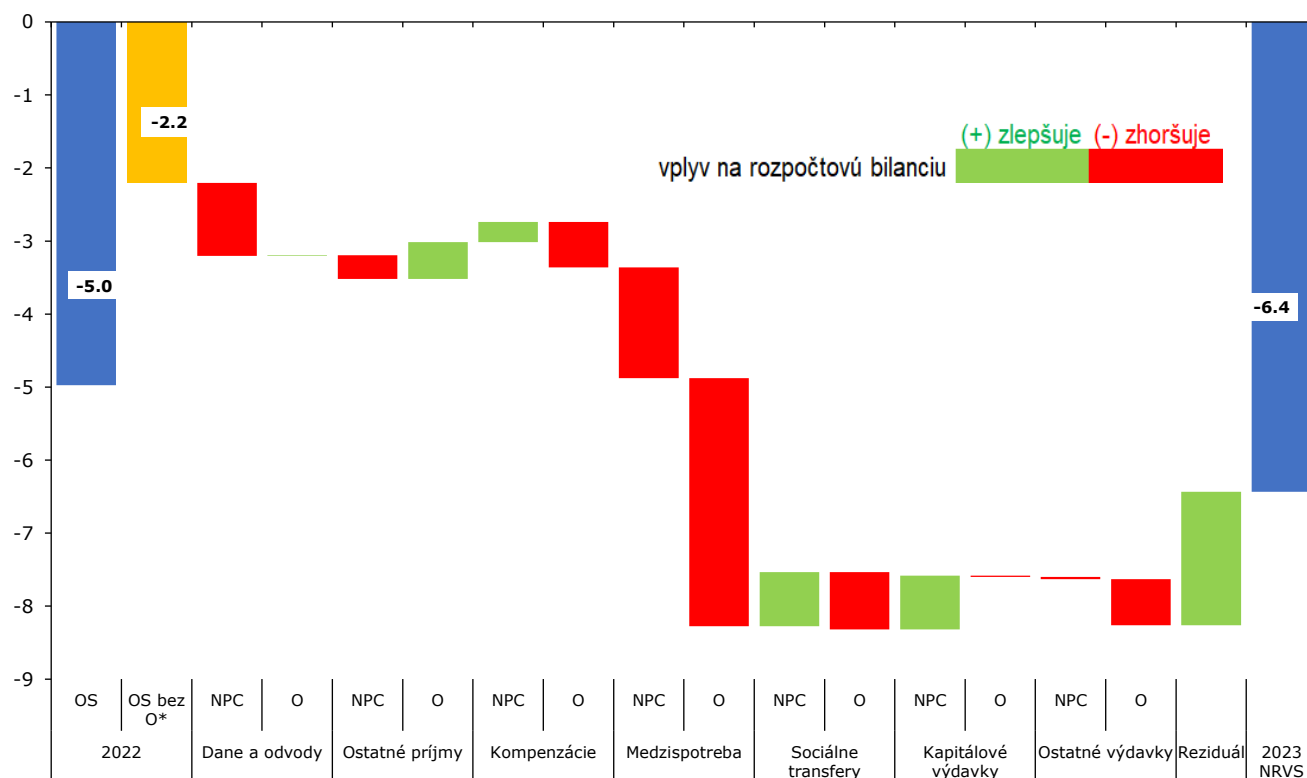
Opatrenia na výdavkovej strane by sa mali prejavíť najmä v osobných výdavkoch, na tovaroch a službách a sociálnych a bežných transferoch.

Valorizácia miezd učiteľov a ostatných zamestnancov verejnej správy vrátane rezerv by mala mať cez opatrenie vplyv 0,6 % HDP. Položka nepokrýva navýšenie plátov zdravotníkov v rámci ústavnej zdravotnej starostlivosti v objeme 0,2 % HDP. To by sa malo samostatne prejavíť v trvalom navýšení výdavkov na zdravotníctvo cez vyššie sociálne transfery (naturálne sociálne dávky). **Sociálne výdavky vplyvom opatrení by sa mali voči NPC permanentne zvýšiť celkovo o 0,8 % HDP.** Okrem podpory plátov zdravotníkov sa na raste výdavkov podieľajú aj ďalšie tzv. hodnotové opatrenia v zdravotníctve (napr. podpora inovatívnej liečby). Osobitný vplyv potom majú výdavky na podporu rodinnej politiky, najmä zvýšenie daňového bonusu a prídavku na dieťa.

Hlavným faktorom jednorazovo zvyšujúcim deficit voči NPC sú vytvorené rezervy alokované v nákupoch tovarov a služieb na zmiernenie dosahu rastu cien energií. Podporné schémy by sa mali zamerať na pomoc najzraniteľnejším domácnostiam a podnikom zasiahnutých vysokými cenami energií. Na vyššiu medzispotrebu voči NPC by mala mať vplyv aj rezerva vyčlenená na krytie opatrení v súvislosti s vojenským konfliktom na Ukrajine v objeme 0,1 % HDP. V scenári NPC výdavky rastú pôsobením vyšších cien na nominálnu verejnú spotrebu.

Ostatné výdavky by mali byť vyššie voči NPC z titulu rozpočtovania rezerv najmä v rámci bežných transferov na prípadné nové legislatívne návrhy.

Graf 6 Príspevok NPC scenára a rozpočtových opatrení (O) k medziročnej zmene deficitu v roku 2023 (% HDP)³

* OS bez O – vlastný výpočet scenára 2022OS bez jednorazových opatrení podľa Návrhu rozpočtového plánu SR na rok 2023 (MF SR)

Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Vysvetlivky: NPC – Scenár nezmenených politík (no-policy change), NPC* – Rozpočtová bilancia 2022OS očistená o dočasné vplyvy (vlastný prepočet), O – opatrenia, reziduál – doložitá reziduálna časť vysvetľujúca rozdiel medzi očakávanou skutočnosťou pre rok 2022, NPC a rozpočtovanou položkou pre rok 2023.

Poznámka: NPC scenár je očistený o vplyv prostriedkov z rozpočtu EÚ s neutrálnym vplyvom na bilanciu.

3. Riziká, resp. porovnanie s predikciou NBS za rok 2022

V scenári NBS⁴ očakávame hospodárenie verejných financií v roku 2022 na úrovni -3,5 % HDP, čo je oproti očakávaniam aktuálneho návrhu rozpočtu lepšie o skoro 1,5 p. b HDP. V NRVS je očakávaná skutočnosť hospodárenia verejných financií približne na úrovni rozpočtu a to na úrovni -4,97 % HDP, avšak snahy o udržanie deficitu na úrovni schváleného rozpočtu sú podmienené realizovaním zatiaľ nešpecifikovaných opatrení.

Štruktúra príjmov a výdavkov rozpočtu je v roku 2022 ovplyvnená viacerými faktormi, ktoré pri príprave rozpočtu neboli uvažované. K vyšším príjmom prispel lepší vývoj daňových príjmov, kde výrazne rástol príjem z korporátnej dane, z vyššieho rastu trhu práce (odvody) a z dôvodu vysokej

³ Vlastný odhad NPC pre rok 2022 vychádza z rozpočtovej bilancie pre rok 2022OS od ktorej sú odrátané protipandemické opatrenia vo výške 0,9 % HDP a ostatné vybrané dočasne pôsobiace efekty s vplyvom 0,9 % HDP, najmä kompenzácie rastúcich cien energií (zdroj MFSR, Návrh rozpočtového plánu SR na rok 2023). Denominátor HDP bol použitý podľa NRVS.

⁴ NBS scenár bol sfinalizovaný v polovici novembra 2022.

inflácie aj príjem z DPH. Na druhej strane však rastú výdavky, a to na tovary a služby z dôvodu opatrení COVID nad rámec vytvorenej rezervy, pomoci Ukrajine, či zvýšených výdavkov na energie. Prijaté boli tiež nové legislatívne opatrenia na podporu rodiny (rodinný balíček), a jednorazové opatrenia na pomoc s infláciou (vyplácanie 13. dôchodku v novembri 2022, pomoc vybraným sociálnym skupinám), či pomoc podnikom s vysokými cenami energií. Očakávaná lepšieho hospodárenia verejného sektora vidí NBS najmä v nevyčerpaní plánovaného objemu vlastných investícií, kde sa potvrdilo riziko nadhodnotenia, ako aj nižších výdavkoch na spolufinancovanie a tiež nevyčerpanie celého objemu schváleného navýšenia výdavkov na energetickú krízu v roku 2022.

4. Roky 2023 – 2025

V roku 2023 očakáva NBS vo svojom scenári nižší deficit oproti návrhu RVS o 2,2 p. b. na úrovni 4,3 % HDP. Je to spôsobené najmä nižším predpokladom o potrebe opatrení na kompenzáciu vysokých cien energií ako aj predpokladom ich čiastočného financovania z nevyčerpaných zdrojov z rozpočtu EÚ. Scenár NBS tiež uvažuje s nižšími výdavkami na nákup tovarov a služieb a vlastné investície, pričom aj nižšie predpokladané čerpanie EÚ fondov oproti rozpočtu by malo pôsobiť pozitívne cez nižšie spolufinancovanie.

NBS je, naopak, vo svojom scenári výrazne opatrnejšia, čo sa týka opatrení. Scenár NBS uvažuje s nenaplnením niektorých príjmových opatrení, najmä dodatočných príjmov zo zastropovania cien elektriny, ktoré doteraz nebolo legislatívne navrhnuté a časti osobitného odvodu Vodohospodárskej výstavby, ktorý bude príjmom roku 2024. NBS taktiež predpokladá vyššie vynaložené prostriedky na opatrenia súvisiace s vojnou na Ukrajine.

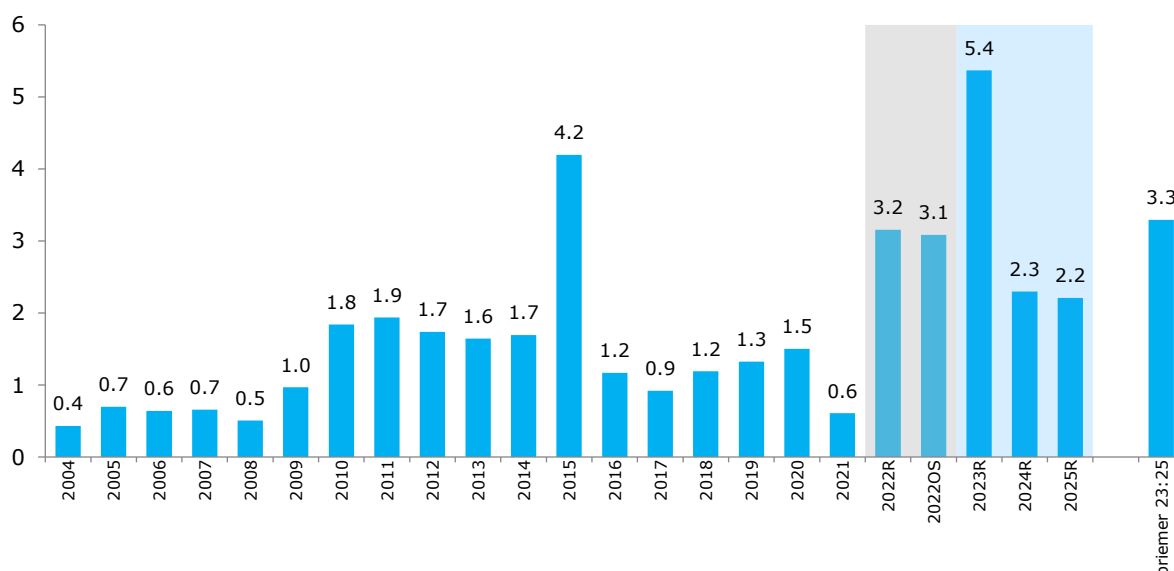
Na príjmovej strane, okrem rozdielneho pohľadu na veľkosť opatrení v porovnaní s predloženým rozpočtom, nevidí NBS výrazné riziká.

Rozpočtový rok však so sebou nesie značné riziká a súčasné obdobie neistoty výrazne sťažuje aj prognózu vývoja verejných financií. Bezprecedentná energetická kríza a obdobie vysokej inflácie zaťažujú tak podniky ako aj domácnosti a je veľmi ťažké predpokladať, nakoľko sa s tým dokážu vysporiadať samy a do akej miery bude potrebná pomoc od štátu. Taktiež politická neistota ohľadom parlamentnej väčšiny sťažuje prehľad o opatreniach, ktoré sú predložené a majú reálny potenciál byť schválené. Situácii nepomáha ani veľké množstvo legislatívnych návrhov obchádzajúcich štandardný legislatívny proces (predložené ako poslanecké návrhy) a opatrenia predkladané ako pozmeňujúce návrhy k iným opatreniam.

5. Rozpočtové vzťahy s EÚ a Plán obnovy a odolnosti

Slovensko by malo v pozícii čistého príjemcu⁵ z rozpočtu EÚ v horizonte rokov 2023 – 2025 získať dodatočné zdroje v priemere 3,3 % HDP ročne. V porovnaní s doposiaľ realizovaným čerpaním (okrem roku 2015 bolo priemerné čisté čerpanie za roky 2010 – 2021 na úrovni 1,4 % HDP⁶) ide o historickú príležitosť využitia európskych zdrojov. V roku 2023 sa podľa rozpočtového plánu očakáva nezanedbateľný príjem z troch zdrojov: z ukončovaného čerpania eurofondov 3. programového obdobia (3PO), naštartovanie príjmov z nového 4. programového obdobia (4PO) a z rozbehnutej implementácie Plánu obnovy a odolnosti (POO). Najvyšší vplyv sa očakáva z 3PO, keďže sa jedná o finálny rok, kedy je zdroje možné ešte čerpať a aktuálne ostáva vyčerpať ešte pomerne významný objem, ak o tieto prostriedky Slovensko nechce prísť. Vďaka týmto faktorom **Slovensko by malo v roku 2023 dosiahnuť historicky najvyššiu hodnotu čistého príjmu z rozpočtu EÚ na úrovni 5,4 % HDP (graf 7).**

Graf 7 Čistá finančná pozícia Slovenska voči rozpočtu EÚ (% HDP)

Zdroj: MF SR, NBS

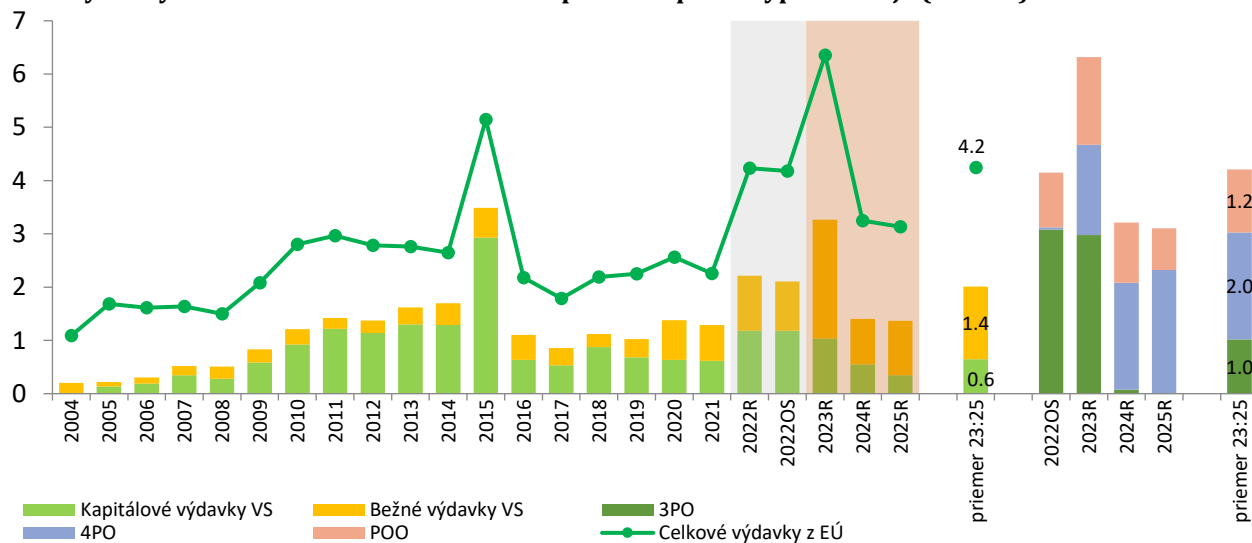
Výdavky financované z prostriedkov EÚ by mali v roku 2022 dosiahnuť 4,2 % HDP. Polovica zdrojov by mala byť použitá vo verejnom sektore na financovanie bežnej spotreby a investícií. Zvyšok by mal byť určený na dotácie pre poľnohospodárov a rozvojové projekty privátneho sektora. Hlavným zdrojom financovania by mali byť prostriedky z 3PO (graf 8). V závere roka by mali rásť aj výdavky z POO, ktoré by mali dosiahnuť za celú ekonomiku úroveň 1 % HDP. Samotné verejné investície financované z prostriedkov EÚ by mali dosiahnuť 1,2 % HDP, z toho POO by sa malo pokryť až 0,5 p. b.

⁵ Čistá finančná pozícia vyjadruje príjmy členského štátu zo spoločného rozpočtu EÚ po odrátaní jeho odvodov a platieb do tohto rozpočtu. V prípade kladnej pozície, krajina viac získa z rozpočtu EÚ ako doň platí (tzv. čistý príjemca) a naopak (čistý platca). Slovensko od vstupu do únie je permanentne v pozícii čistého príjemcu.

⁶ V roku 2021 zhoršenie čistej finančnej pozície bolo ovplyvnené jednorazovým doplatením odvodu vrátane sankčného úroku za podhodnotené clo z dovozu z Ázie.

V roku 2023 by mali podľa predpokladov rozpočtu výdavky z európskych zdrojov dosiahnuť historické maximum na úrovni 6,4 % HDP. Významným faktorom v roku 2023 je dočerpávanie fondov 3PO na podporu regiónov v rámci spoločnej európskej politiky súdržnosti. Z celkovej alokácie 3PO (14,5 mld. eur) boli schválené prostriedky v objeme 9 mld. eur, čo predstavuje čerpanie na úrovni 62 %⁷. Do konca roka 2023 treba ešte vyčerpať takmer 6 mld. eur. Po odznení efektu 3PO, v nasledujúcich rokoch by mali byť eurofondy kryté z nového 4PO. Investičný plán pre roky 2021 – 2027 pod názvom Operačný program Slovensko by mal prerozdeliť 12,6 mld. eur, spolu s národným spolufinancovaním 16,3 mld. eur (zdroj [MIRRI SR](#)). Popri eurofondoch sa očakáva pokračovanie v implementácii investícií z POO. Vďaka týmto prostriedkom by mal byť medziročný pokles nominálnych výdavkov miernejší v porovnaní s bázickým efektom z obdobia rokov 2016/2015⁸.

Graf 8 Výdavky na Slovensku financované z rozpočtu EÚ podľa typu a zdroja (% HDP)

Zdroj: MF SR, NBS

Vysvetlivky: 3PO – 3. programové obdobie 2014-2020; 4PO - 4. programové obdobie 2021-2027, POO – Plán obnovy a odolnosti, VS – verejná správa

6. Štrukturálne saldo a fiškálny a dopytový impulz

V roku 2023 očakáva predložený návrh rozpočtu mierne expanzívnu fiškálnu politiku s úrovňou -0,2 p. b. HDP (graf 9). Po ekonomickom oživení po COVID pandémií a zlepšujúcej sa ekonomickej aktivite v rokoch 2021 a 2022 očakávame v roku 2023 ochladenie vplyvom vysokých cien tovarov, služieb a energií (cyklická zložka). To by malo prispieť k zhoršeniu nominálneho salda o 0,4 p. b. HDP.

Podľa scenára NBS by však fiškálna politika v roku 2023 mala pôsobiť viac expanzívne, a to na úrovni -0,5 p. b. HDP.⁹ V roku 2024 a 2025 rozpočet uvažuje už s reštriktívnou fiškálnou politikou

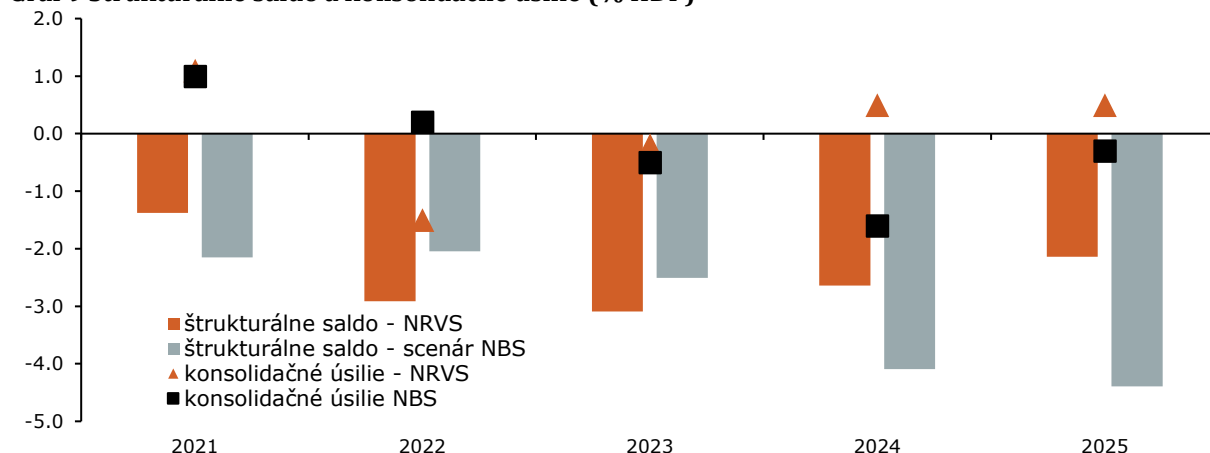
⁷ Zdroj MF SR, [Informácia o čerpaní fondov EÚ k 30.9.2022](#)

⁸ Rok 2015 bol posledným rokom, kedy bolo možné čerpať prostriedky z 2. programového obdobia. V tomto období sa prejavilo výrazne urýchlenie dočerpania nevyužitej alokácie. V nasledujúcom roku sa to prejavilo bázickým na výraznom medziročnom poklese čerpania eurofondov, keď 3PO bolo ešte len vo fáze prípravy na implementáciu.

⁹ Z dôvodu porovnateľnosti vychádza NBS scenár z jednorazových opatrení definovaných v NRVS 2023 - 2025, uplatňuje však vlastnú kvantifikáciu.

0,5 p. b. HDP každý rok, avšak podmienené prijatím zatiaľ nešpecifikovaných opatrení. Scenár NBS však predpokladá ešte stále expanzívne pôsobenie fiškálnej politiky v rokoch 2024 a 2025 na úrovni -1,6 resp. -0,3 p. b. HDP.

Graf 9 Štrukturálne saldo a konsolidačné úsilie (% HDP)

Zdroj: MF SR, NBS

7. Rozpočet z pohľadu fiškálnych pravidiel a výzvy verejných financií

Rozpočet je predkladaný v čase, kedy sú národné aj nadnárodné fiškálne pravidlá deaktivované. V štandardných časoch sa zostavovanie rozpočtu verejnej správy musí riadiť súborom zásad, ktoré majú za úlohu udržiavať fiškálnu politiku na uzde – tzv. fiškálnych pravidiel. Na jednej strane sú tu nadnárodné požiadavky zakotvené v Pakte stability a rastu (SGP pravidlá) a fiškálnom pakte, na druhej strane tu máme národné pravidlá obmedzujúce rast výdavkov (novo schválená legislatíva pre výdavkové limity) a dlhu (dlhová brzda).

Vytýčený rozpočtový cieľ na rok 2023 však nie je podriadený (a ani dobrovoľne konzistentný) ani s jedným z týchto pravidiel. Nadnárodné pravidlá boli deaktivované Európskou komisiou na začiatku pandémie a opätovné spustenie Komisia avizovala až na rok 2024. Dlhová brzda sa v súčasnosti riadi dvojročnou výnimkou kvôli novému programovému vyhláseniu vlády a výdavkové limity zatiaľ neboli zohľadnené z dôvodu nezhody na metodike medzi MFSR a RRZ. Práve neuplatnenie výdavkových limitov v rozpočte môže mať za následok nedodržanie vytýčeného míľnika z Plánu obnovy a odolnosti, čo môže viesť k obmedzeniu čerpania jeho zdrojov.

Cieľ na rok 2023 sa riadi odporúčaním Európskej komisie zachovať približne neutrálnu fiškálnu politiku. Návrh rozpočtu očakáva mierne zhoršenie štrukturálneho salda (očisteného o cyklické a jednorazové vplyvy) o 0,2 p. b., čo naznačuje približne neutrálnu, mierne expanzívnu fiškálnu politiku. V ďalších rokoch je rozpočtovaná štrukturálna konsolidácia 0,5 p. b. ročne, čo zodpovedá výdavkovým limitom. Na jej dosiahnutie je však potrebné prijať dodatočné opatrenia, pretože vláda v rozpočte nespresnila, ako plánuje dosiahnuť rozpočtové ciele.

V máji 2023 sa navyše skončí výnimka z uplatňovania sankcií dlhovej brzdy. To bude mať za následok spustenie najprísnejších sankcií – vláda bude musieť predložiť vyrovnaný rozpočet na rok

2024 a zároveň požiadať parlament o vyslovenie dôvery. Uplatnenie tej prvej si bude vyžadovať nemalé úsilie a razantné škrtky vo fiškálnej politike vlády, s čím zatiaľ predložený rozpočet neuvažuje. Vláda by mala zodpovednejšie pristupovať k riadeniu verejných financií a predstaviť zároveň dôveryhodný plán na ozdravenie verejných financií. V časoch, kedy sa očakáva výrazný prílev zdrojov z rozpočtu EÚ, by negatívne vplyvy ozdravenia verejných financií na ekonomiku mohli byť do veľkej miery eliminované.

Európska Komisia hodnotí predložený rozpočet len čiastočne v súlade s odporúčaniami Rady.

V rozpočte chýbajú opatrenia na zefektívnenie daňového mixu, smerom k majetkovým a environmentálnym daniam, ako aj opatrenia na ďalšie zlepšovanie efektivity výberu daní cez digitalizáciu finančnej správy. Fiškálnu pozíciu aj po zohľadnení mimoriadnych výdavkov na elimináciu energetickej krízy hodnotí komisia ako expanzívnu (rozpočet ako približne neutrálnu) a odporúčaniam nezodpovedá ani vývoj primárnych bežných výdavkov (celkových výdavkov bez úrokov a investícií). Komisia, naopak, pozitívne hodnotí plán vlastných investícií a navrhované čerpanie prostriedkov z EÚ a Plánu obnovy a odolnosti.

Vláda by mala dôsledne implementovať reformné záväzky POO, ku ktorým sa zaviazala voči občanom aj voči EÚ. Prijatie výdavkových stropov bez ich praktickej implementácie už v rozpočtovom roku 2023 spochybňuje snahu robiť skutočné reformné zmeny. Reformy, ku ktorým sa vláda zaviazala v Pláne obnovy a odolnosti (POO), by mali kvalitatívne posunúť Slovensko smerom k efektívnejším verejným službám vytvárajúcim priaznivé prostredie na život a podnikanie. Zároveň by mali prispieť k ozdraveniu verejných financií a ich dlhodobej udržateľnosti. Chýbajúce výdavkové stropy tiež ohrozujú čerpanie zdrojov, nakoľko implementácia reforiem (plnenie míľnikov) podmieňuje investičný pilier POO.

Cieľom štrukturálnych a investičných fondov EÚ je podpora ekonomiky s cieľom zvýšiť jej konkurencieschopnosť a kvalitu života obyvateľov v porovnaní s rozvinutejšími regiónmi EÚ. Slabé doterajšie využívanie eurofondov z 3PO by sa malo prejavovať v snahe intenzívneho čerpania v roku 2023. Pomerne veľký objem zazmluvnených prostriedkov je viazaných v projektoch, ktoré doposiaľ nevykázali žiadne čerpanie. Obdobie čerpania je už krátke a Slovensko môže čeliť vysokej strate (dekomitmentu). Okrem nedostatočnej implementácie sú jedným z negatívnych faktorov slabého čerpania aj aktuálne vysoké ceny vstupov. Vláda navrhla, aby sa významnejšia časť týchto prostriedkov využila na dotačnú pomoc ekonomike v čase vysokých cien energií. Pri súčasnej situácii sa toto javí byť alternatívny scenár ako predísť dekomitmentu. Na druhej strane, **vláda by sa mala usilovať dokončiť najmä rozbehnuté projekty a v prípade potreby revízie rozpočtov kvôli rastu cien opätovne navýšiť poskytnutú pomoc.** Z hľadiska budúceho rozvoja je dôležité, aby Slovensko nezaostalo za ostatnými regiónmi EÚ, ktoré doteraz efektívne čerpajú kohéznou pomoc. V tomto zmysle **by sa mala vláda vyvarovať pomalej implementácii eurofondov z nového 4PO a v čo najväčšej možnej miere spustiť implementáciu už v krátkom čase.**

Oddelenie fiškálnych a štrukturálnych analýz

analytici@nbs.sk

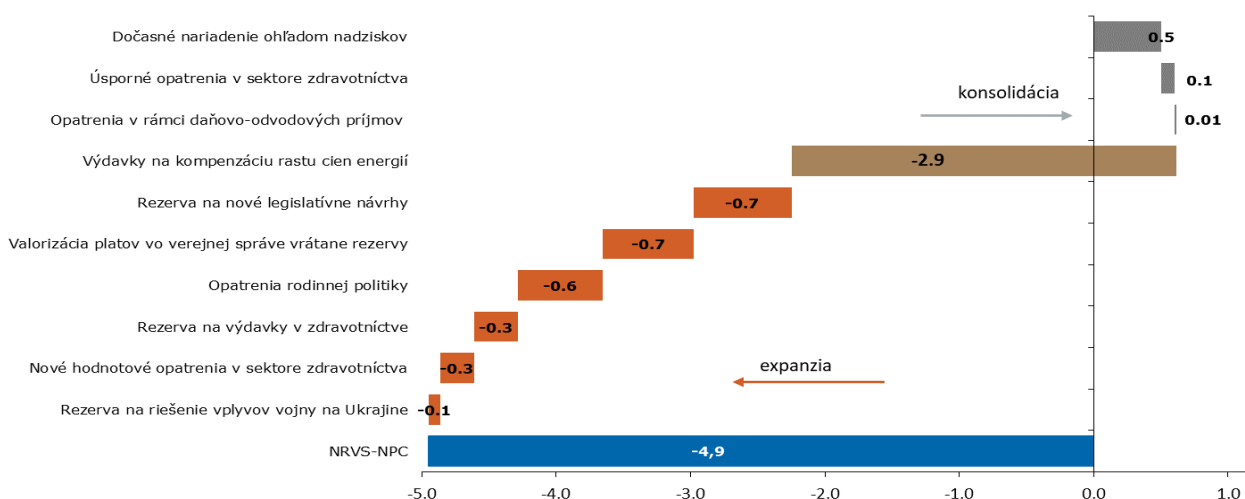
Príloha 1 Opatrenia nad rámec scenára nezmenených politík

V roku 2023 sa v návrhu rozpočtu očakáva prijatie dodatočných opatrení prispievajúcich k fiškálnej expanzii v objeme 4,9 % HDP. Najvýznamnejší vplyv by mal mať vládny zámer zmiernenia dosah rastu cien energií na domácnosti a podnikateľský sektor v objeme 2,9 % HDP. Zdroje sú predbežne alokované v rezerve. Samotné opatrenia boli zatiaľ len čiastočne špecifikované, a to v rámci dotačnej pomoci firmám cez pokrytie časti nákladov na nákup elektriny a plynu. Časť nákladov by mala byť krytá z jednorazového výnosu z nadmerného zisku energetických podnikov v objeme 0,5 % HDP.

Expanzívne na rast výdavkov by mali prispieť najmä valorizácia platov učiteľov a ostatných zamestnancov vo verejnej správe a opatrenia rodinnej politiky vrátane zvýšenia daňového bonusu a prídavku na vyživované dieťa. Ďalšie vytvorené rezervy by mali pokryť prípadné potreby financovania nových legislatívnych návrhov, v zdravotníctve a nákladov v súvislosti so situáciou na Ukrajine.

Úsporné opatrenia v zdravotníctve (najmä lieková oblasť) by mali pôsobiť konsolidačne v danom segmente. Uvoľnené zdroje môžu predstavovať potenciálnu kapacitu na čiastočné krytie hodnotových opatrení ako je podpora zamestnanosti cez lepšie mzdové ohodnotenie, inovatívnej liečby a dlhodobej zdravotnej starostlivosti.

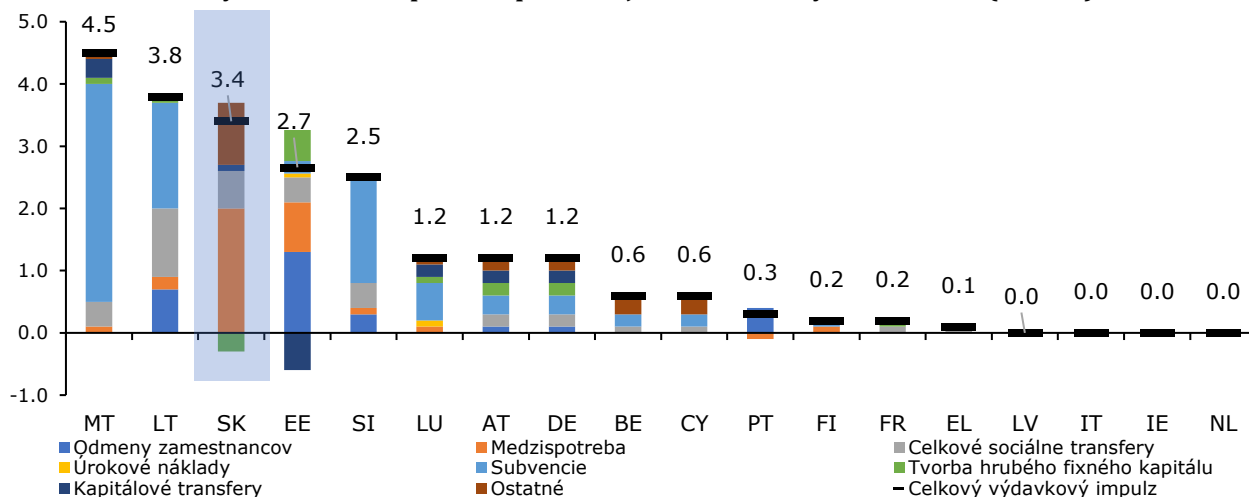
Graf 10 Rozpočtové opatrenia nad rámec NPC scenára (% HDP)

Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Slovensko patrí medzi krajiny s najväčším expanzívnym pôsobením fiškálnej politiky na ekonomiku vo výške 3,4 % HDP. Spomedzi krajín eurozóny budú mať väčší vplyv iba na Malte a v Litve. Zároveň v žiadnej z krajín nebude vplyv fiškálnej politiky reštriktívny. Najväčší expanzívny vplyv vo výške 2,0 p. b. HDP je v medzispotrebe. Dôvodom je, že na tejto položke je rozpočtovaná väčšina rezerv na legislatívne zmeny a pomoc s vysokými cenami energií. Je veľká pravdepodobnosť, že tieto rezervy budú nakoniec použité ako peňažné sociálne transfery alebo ostatné bežné transfery. Slovensko je jedinou krajinou s reštriktívnym vplyvom tvorby hrubého fixného kapitálu. Vplyv príjmových opatrení bude taktiež mierne reštriktívny vo výške 0,4 % HDP a to najmä vplyvom vyšších príjmov spôsobených dočasnou reguláciou nadzisku energetických firiem.

Graf 11 Štruktúra výdavkového impulzu naprieč krajinami eurozóny v roku 2022 (% HDP)

Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Príloha 2 Analýza základných tendencií vývoja príjmov a výdavkov

Návrh rozpočtu očakáva na rok 2022 dosiahnutie rozpočtového cieľa a deficit mierne pod 5 % HDP. Vyššie ako rozpočtované príjmy tak vláda cez novelu zákona o štátnom rozpočte alokovala najmä na vyššie sociálne výdavky a rezervu na pomoc s vysokými cenami energií. V ďalšom roku je cieľ deficitu na úrovni 6,4 % HDP najvyšší spomedzi krajín Eurozóny. Je ovplyvnený najmä vysokou rezervou na opatrenia kompenzujúce ceny energií, ktorej vplyv tvorí viac ako tretinu deficitu. Fiškálna pozícia vlády je v tomto roku približne neutrálna, mierne expanzívna.

Aktuálna prognóza daňových príjmov obsiahnutá v návrhu rozpočtu verejnej správy je v porovnaní so schváleným rozpočtom vyššia. Väčšina daňových príjmov plyní z nominálneho ekonomického rastu – rastu spotreby vyjadrenej v eurách (DPH), miezd (daň z príjmu zamestnancov a odvodové príjmy) a ziskov (daň z príjmu firiem). Súčasná makroekonomická situácia, kedy vysoká inflácia spôsobuje dvojciferný ekonomický rast v nominálnom vyjadrení, sa premieta aj do rastu daňových príjmov, pričom pozitívny vývoj sa očakáva aj na horizonte rozpočtu.

Priame dane v roku 2022 očakáva návrh rozpočtu vyššie o viac ako 530 mil. eur, oproti pôvodnému rozpočtu. Najvyšší podiel na tejto revízií má daň z príjmu firiem (DPPO), ktorá v roku 2021 dopadla výrazne nad očakávania (bližšie v komentári NBS, [link](#)). Vyšší rast miezd a zamestnanosti však priniesol aj dodatočné príjmy na dani z príjmu zamestnancov. V ďalších rokoch očakáva rozpočet nárast priamych daní zodpovedajúci makroekonomickému vývoju, pričom s viacerými konsolidačnými opatreniami, ktoré sú predložené v parlamente (zvýšenie osobitného odvodu regulovaných odvetví, zdaňovanie výhier nad 350 eur) návrh rozpočtu neuvažuje.

Nepriame dane sú výrazne ovplyvnené infláciou a za rok 2022 očakáva návrh rozpočtu vyšší výnos o takmer 800 mil. eur. Najviac sa na tom podpísal rast nominálnej spotreby domácností, ktorý je následkom rastu cien. Z toho plyní aj vyšší výnos DPH, ktorá najviac prispela k pozitívnemu vývoju nepriamych daní. Vysoká prognóza inflácie a nominálnej spotreby v ďalších rokoch dynamicky ťahá príjem z DPH aj na rozpočtovom horizonte.

Na vyšších odvodových príjmoch sa prejavil rast miezd, ale aj potreba dofinancovania zdravotných poisťovní. Odvodové príjmy očakáva návrh rozpočtu vyššie o 820 mil. eur, čo je najmä prejavom rastu miezd nad rámec pôvodných predpokladov. V roku 2022 bolo však navýšené aj poisťné platené štátom, ktoré je neutrálne na rozpočtovú bilanciu, keďže o rovnakú položku sa upravujú aj sociálne výdavky.

Nedaňové príjmy sú oproti rozpočtu očakávané výrazne nižšie, no väčšina tohto poklesu je tvorená metodickou úpravou v zaznamenaní tržieb zdravotníckych zariadení zaradených v sektore verejnej správy, ktorá v rozpočte na rok 2022 nebola zohľadnená¹⁰. Dôchodky z majetku sú v roku 2022 vyššie oproti rozpočtu najmä z dôvodu zaradenia Slovenského vodohospodárskeho podniku do sektora verejnej správy a tiež z dôvodu vyšších očakávaných dividend plynúcich do štátneho rozpočtu. Nárast oproti rozpočtu je pri príjmových transferoch predovšetkým kvôli solidárnemu príspevku z nadmerných ziskov z titulu nariadenia Rady EÚ súvisiacemu s riešením vysokých cien energií vo výške 313 mil. eur.

Dotácie by mali byť v roku 2022 ovplyvnené krátkodobými protipandemickými opatreniami na pomoc v segmente cestovného ruchu a stravovania a preplácania nájmu podnikateľom. V tomto období sa očakáva nad rámec štandardnej podpory poľnohospodárskej výroby aj poskytnutie jednorazovej kompenzačnej pomoci farmárom v oblasti živočíšnej výroby ovplyvnených suchom a potravinárskemu priemyslu zasiahnutému vysokými cenami energií. Pravidelná podpora by mala byť vyplatená farmárom v rámci štátnej pomoci, tzv. zelenej nafty a tiež podnikom s energeticky náročnou výrobou. Polovicu dotácii by mali tvoriť spolu podpora obnoviteľných zdrojov energie a štandardné dotácie na podporu najmä regionálnej autobusovej dopravy. V nasledujúcom roku 2023 by mali klesnúť po vyprchaní jednorazových vplyvov. Obdobný pokles sa očakáva aj v roku 2024, keď by mala byť vyplatená podpora výroby obnoviteľných zdrojov energie. V závere horizontu by mali dotácie nominálne opäť rásť, keď sa očakáva vyšší objem spolufinancovania poľnohospodárskych eurodotácií v rámci rozvoja vidieka 4. programového obdobia v rámci.

Ostatné bežné transfery pozostávajú najmä z pravidelného odvodu do rozpočtu EÚ, ktorý by mal v roku 2022 predstavovať 40 % výdavkov a v priemere by mal v horizonte rozpočtu dosahovať úroveň 0,8 % HDP. Približne štvrtinu výdavkov by mali predstavovať transfery neziskovým organizáciám, cirkvi a súkromným školám vrátane asignácie 2 % z daní na verejnoprospešný účel. V rokoch 2023 až 2025 sa očakáva rast úrovne výdavkov z titulu rozpočtovania rezervy najmä na riešenie vplyvov legislatívnych zmien. V rovnakom období sa očakáva rast transferov financovaných z prostriedkov EÚ, ktoré nezanedbateľne zvyšujú ich úroveň¹¹.

Ostatné kapitálové výdavky (okrem investícií) by mali byť ovplyvnené v roku 2022 korekciami uplatnenými na časť eurofondov, ktorá nebola čerpaná v súlade s pravidlami EÚ a zvýšeným objemom predpokladaného kofinancovania eurofondov. Predpokladaný jednorazový vplyv korekcií by mal v roku

¹⁰ Predmetná metodická zmena nemá vplyv na hospodárenie verejného sektora, keďže rovnako boli posúdené aj výdavky zdravotných poisťovní a aktuálne sú zaznamenané ako vnútrosektorový transfer.

¹¹ Prostriedky EÚ sa zvyčajne na konsolidovanej báze očisťujú z bežných aj kapitálových transferov poukázaných neverejnému sektoru a keďže sa očisťujú aj z príjmov verejného sektora zo zahraničných transferov a grantov, nemajú vplyv na úroveň transferov a ani na rozpočtovú bilanciu. V návrhu rozpočtu sa však v horizonte rokov 2023 - 2025 uvádzajú a úrovňovo nezanedbateľne ovplyvňujú bežné transfery (ako aj príjmy zo zahraničných transferov a grantov).

2023 vyprchať a na úroveň transferov by malo mať vplyv vyššia miera spolufinancovania pri ukončovaní 3. programového obdobia a ostatné transfery najmä v rámci investičnej pomoci firmám.

Čisté akvizície nefinančných neprodukovaných aktív súvisia najmä s nákupom a predajom pozemkov a obstaraním zásob v rámci rezortu štátnych hmotných rezerv. V roku 2022 by sa malo na raste zásob podieľať najmä doplnenie protipandemických mobilizačných zásob. V tomto období sa očakáva aj výraznejší vplyv nákupu pozemkov pod Priemyselný park Valaliky.

Úrokové náklady by mali v roku 2022 dosiahnuť úroveň 0,8 % HDP. Do roku 2025 sa očakáva rast o 0,5 p. b. na úroveň 1,4 % HDP. Vyššie náklady v horizonte rozpočtu sú ovplyvnené najmä deficitným hospodárením štátu a rastúcimi úrokovými mierami, za ktoré si bude štát požíčať na finančnom trhu.

Príloha 3 Porovnanie so scenárom NBS (2023)¹²

Podľa scenára NBS by mal deficit verejných financií dosiahnuť v roku 2023 úroveň 4,3 % HDP, čo je o 2,2 p. b. HDP (2,6 mld. eur) menej oproti predloženému návrhu rozpočtu. Najväčším rozdielom je výrazne nižšie uvažované čerpanie rezerv oproti návrhu rozpočtu. Zatiaľ čo rozpočet uvažuje s relatívne vysokou rezervou na kompenzovanie vysokých cien energií financovanou z vlastných zdrojov, NBS zatiaľ uvažuje s nižším objemom (celková obálka nižšia o 1 mld. eur) a navyše čiastočne krytým financovaním z nevyčerpaných EÚ fondov.

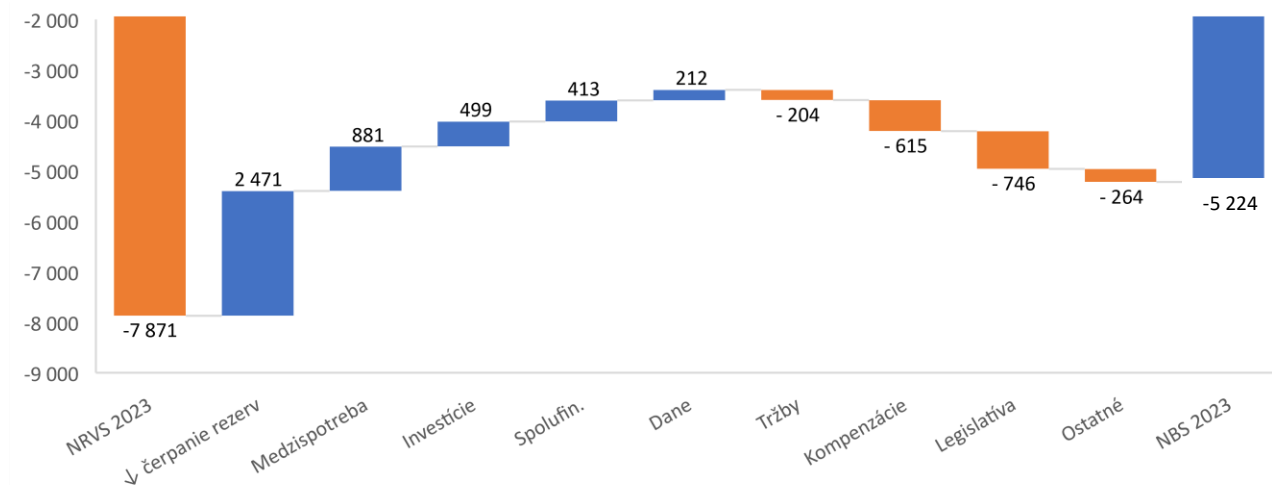
Scenár NBS je výrazne opatrnejší v rozsahu vplyvu nových opatrení ako uvažuje rozpočet. Ide najmä o príjmové opatrenia, ktoré nie sú dostatočne legislatívne špecifikované, ale napríklad aj o vplyv vojny na Ukrajinu na slovenské verejné financie. Rozpočet počíta s výraznými príjmami zo zastropovania cien elektriny, ktoré vyplývajú z nariadenia Rady EÚ, pričom však legislatívne toto opatrenie predložené nebolo a scenár NBS s ním neuvažuje. Taktiež tretina z rozpočtovaného osobitného odvodu pre Vodohospodársku výstavbu je preddavok za nasledujúci rok, čo akruálne pripadne do budúceho roka a nezlepší saldo v roku 2023. Na druhej strane, NBS uvažuje s vyšším objemom opatrení súvisiacich s vojnou na Ukrajine (nad rámec 100 mil. rozpočtovanej rezervy o ďalších 237 mil.). Všetky tieto faktory majú negatívny vplyv na saldo verejných financií (v grafe 12, stĺpec Legislatíva).

NBS opäť upozorňuje na riziko vysokých rozpočtovaných investícií, oproti ich historickému vývoju. NBS vo svojom scenári považuje vysokú úroveň vlastných investícií v rozpočte za nepravdepodobnú, zohľadňujúc ich predošlý vývoj. Výdavky na investície sú pritom považované za produktívne a pozitívne pôsobiace na dlhodobý ekonomický rast, pričom bežné výdavky (napr. mzdy, spotreba, transfery) majú omnoho nižší multiplikatívny efekt. V predloženom návrhu rozpočtu NBS taktiež považuje úroveň kompenzácií za nízku, čo však môže byť kompenzované vysokou úrovňou rozpočtovanej medzis potreby (očistenej o rezervy, EÚ fondy, legislatívu a metodické faktory), čiže samotné riziko v celkových bežných výdavkoch vidí NBS len mierne.

¹² Scenár NBS bol sfinalizovaný v polovici novembra 2022.

Na príjmovej strane rozpočtu NBS nevidí výrazné riziká. Ostatné rozdiely medzi scenárom NBS a návrhom rozpočtu patria najmä niektorým príjmovým položkám. NBS očakáva mierne vyššie daňové príjmy, najmä z trhu práce (odvody) a spotreby domácností (DPH). Na druhej strane, nižšie príjmy môžu plynúť z tržieb, z vylúčenia príjmu zo superdividend alebo z nesprávneho zaznamenania dividend zdravotníckych zariadení, ktoré v metodike ESA 2010 nemajú vplyv na rozpočtovú bilanciu (v grafe 12, stĺpec Ostatné).

Graf 12 Riziká rozpočtu pre rok 2023 podľa scenára NBS (mil. eur)

Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Príloha 4 Hrubý dlh verejnej správy

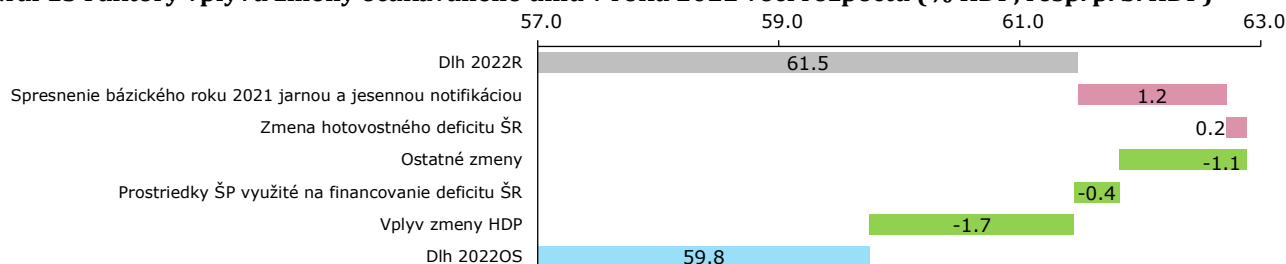
Zadlženosť verejného sektora by mala v roku 2022 klesnúť pod hranicu 60 % HDP na úroveň 59,8 % HDP. Nominálny dlh by mal dosiahnuť úroveň 64,9 mld. eur a je takmer totožný s úrovňou stanovenou minuloročným rozpočtovým plánom. Ukazovateľ dlhu v pomere k HDP však voči pôvodnému rozpočtu klesol. Kým v rozpočte VS na roky 2022 - 2024 sa očakával dlh 61,5 % HDP, aktuálna očakávaná skutočnosť je nižšia o 1,7 p. b. HDP (graf 13). Revízia by mala byť ovplyvnená niekoľkými protichodne pôsobiacimi faktormi.

Spresenie pôvodného odhadu dlhu v roku 2021 sa premieta do stavu zadlženia v nasledujúcom období. Rok 2021 bol ovplyvnený vyššími než v rozpočte očakávanými vkladmi klientov nezaradených do verejného sektora. To sa prejavilo na raste zadlženia verejného sektora v roku 2021, ktoré trvalo až do polovice tohoto roka. Medzičasom však bežné vklady týchto subjektov v Štátnej pokladnici klesli a vrátili sa na úrovne porovnateľné s dlhodobým priemerom. To sa malo následne prejsť na poklese nominálnych záväzkov štátu (Ostatné zmeny v grafe 13).

K revízii zadlženia by malo prispieť zvýšenie hotovostného schodku štátneho rozpočtu, čo by sa malo pri nezmenených predpokladoch prejsť vo vyššej emisii štátneho dlhu potrebného na financovanie deficitného rozpočtu. Zmena predpokladov však nastala vo vyššom objeme prostriedkov použitých na financovanie štátu z rezerv naakumulovaných na účtoch v Štátnej pokladnici. Tento faktor by mal vo vyššej miere pôsobiť na pokles dlhu, ako je samotné financovanie revidovaného deficitu.

Najvýznamnejšia revízia ukazovateľa verejného dlhu by však mala prameniť z jeho denominátora - vyššieho nominálneho HDP, ktorého úroveň reflektuje okrem iného aktuálny cenový vývoj.

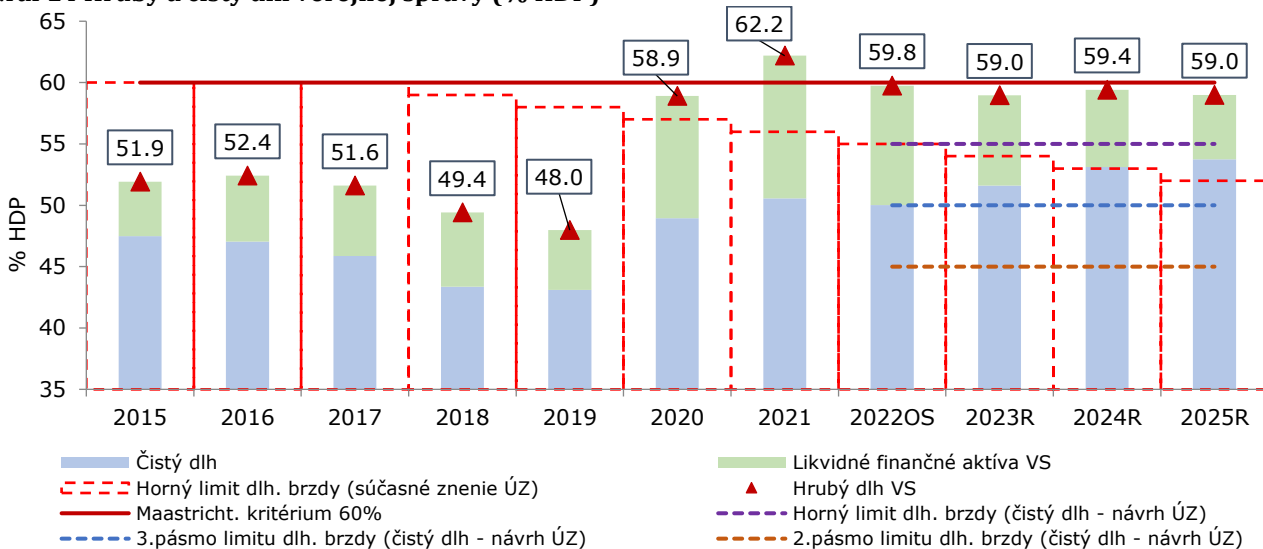
Graf 13 Faktory vplyvu zmeny očakávaného dlhu v roku 2022 voči rozpočtu (% HDP, resp. p. b. HDP)

Zdroj: MF SR, NBS výpočty

V celom horizonte rozpočtu sa očakáva relatívne stabilná približne 59 % úroveň hrubého dlhu (graf 14). Od vypuknutia pandémie bola dočasne deaktivovaná tzv. dlhová brzda podľa Ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Ak nenastanú okolnosti, ktoré by ju opäť deaktivovali, na jar budúceho roka by sa mal podľa nej posudzovať dlh dosiahnutý za rok 2022, kedy horný limit pre dlh je 55 % HDP. V prípade, že by sa ústavný zákon nezmenil, od tohto obdobia by sa aplikovali príslušné sankčné pravidlá. Pri naplnení očakávanej skutočnosti v roku 2022 by zo zákona vyplývalo uplatnenie najprísnejších sankcií vrátane predloženia návrhu rozpočtu na nasledujúci rok bez rozpočtového schodku. Územná samospráva – obce a VÚC, by boli rovnako povinné schváliť svoje rozpočty bez deficitu¹³.

Graf 14 Hrubý a čistý dlh verejnej správy (% HDP)

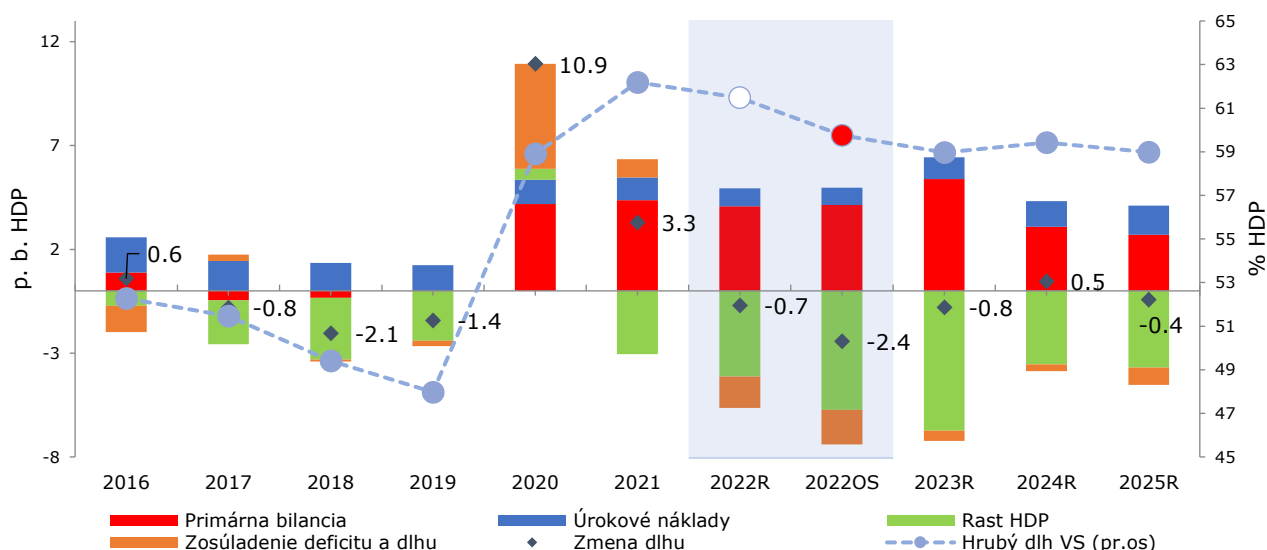
Zdroj: MF SR, ŠÚ SR, NBS výpočty

¹³ V súčasnosti je v Národnej rade SR predložená [novela Ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti](#). Podľa návrhu by sa mal zabezpečiť prechod z konceptu sledovania hrubého dlhu na čistý dlh. Zároveň by sa mali upraviť aj sankčné pásma a sankcie. Podľa tohto znenia je stanovený limit pre čistý dlh 45 % HDP, kedy vláda musí predložiť rozpočet so štrukturálnou konsolidáciou aspoň 1 % HDP. Nasledujúce sankčné limity (50 %, resp. 55 %) kladú okrem iného ešte prísnejšie nároky na bilanciu (aspoň vyrovnané štrukturálne saldo). V oboch prípadoch, súčasné znenie ústavného zákona alebo návrh jeho novely, vyplývajú pre verejné financie prísne reštrikcie v horizonte rozpočtu, na ktoré aktuálne znenie NRVS pre roky 2023 - 2025 nereflektuje.

V kontraste s hrubým dlhom, podľa rozpočtového plánu by mal čistý dlh postupne rásť z úrovne 50 % HDP v roku 2022 až takmer na 54 % HDP na konci horizontu. Dôvodom takéhoto vývoja by malo byť čiastočné financovanie schodkového hospodárenia štátu z hotovostnej rezervy naakumulovanej v predchádzajúcom období. Financovanie rozpočtového deficitu z rezerv bez presvedčivej konsolidácie sa javí byť málo obozretné. Výraznejšie využívanie rezerv na financovanie deficitu a v relatívne krátkom časovom horizonte by malo byť podmienené perspektívou opatrení zlepšujúcich udržateľnosť verejných financií. Osobitne to platí v čase nepredvídateľného ekonomického vývoja a pôsobenia dlhodobých faktorov ako je starnutie slovenskej populácie.

Zmenu ukazovateľa hrubého dlhu by mala byť v jednotlivých rokoch ovplyvnená najmä deficitom, čiastočným refinancovaním z rezerv a nominálnym rastom HDP. Primárny deficit bude pôsobiť na rast dlhu v celom horizonte, pričom v roku 2023 by sa vyššej finančnej potrebe mali prejavíť jednorazové (energetické) opatrenia. Úrokové výdavky by mali byť ovplyvnené vyššími nákladmi z nových emisií. Rast úrokových mier reflektuje menovopolitické reštrikčné opatrenia, cenový vývoj a rizikovú prirážku pri súčasnom geopolitickom vývoji. Nominálny ekonomický rast by mal spolu s využitím rezerv pri refinancovaní schodku udržať dlh na priemernej úrovni blízko 59 % HDP.

Graf 15 Faktory prispievajúce k zmene hrubého dlhu (p. b. HDP)

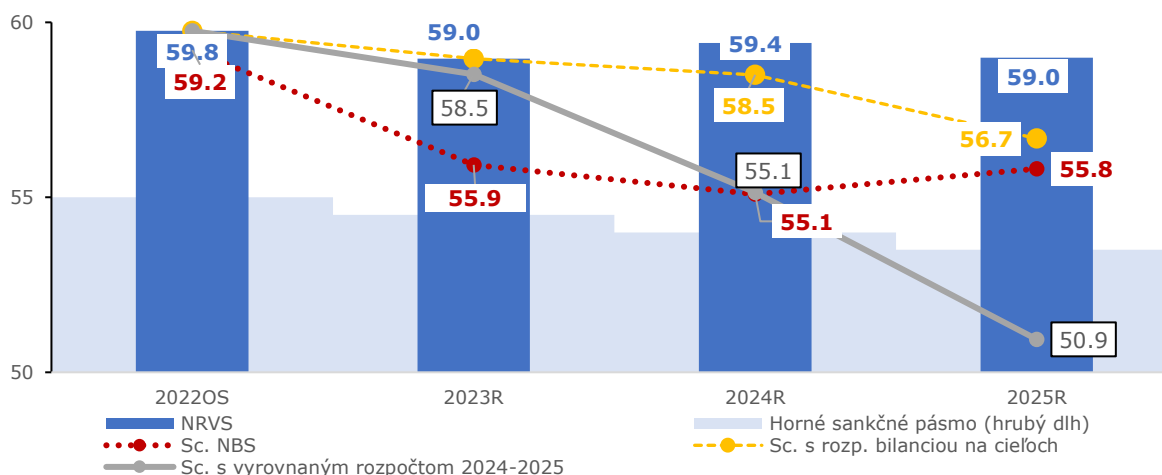
Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Alternatívny vývoj dlhu podľa scenárov naznačuje vyššie riziko na dolnej strane, t. j. dlh môže dosiahnuť nižšie úrovne ako sa predpokladá v návrhu rozpočtu. Prvým faktorom je základný vplyv roku 2022, kde je podľa scenára NBS predpoklad nižšieho zadlženia po zohľadnení vývoja štátneho dlhu a predpokladu poslednej novembrovej aukcie dlhopisov. Po zohľadnení rizík rozpočtovej bilancie s vplyvom na finančnú potrebu by mal dlh podľa tohto scenára v rokoch 2023 - 2025 oscilovať v rozmedzí 55 až 56 % HDP. Návrh dlhu vychádza z predpokladu finančnej potreby bez prijatých konsolidačných opatrení. Za predpokladu, že sa príjmu dodatočné nešpecifikované opatrenia v rokoch 2024 a 2025 a rozpočtová bilancia dosiahne stanovené ciele (**scenár s bilanciou na cieľoch**), dlh by

na konci horizontu klesol pod 57 % HDP. Na poklese by sa mali pozitívne prejavit' aj nižšie úrokové náklady voči základnému scenáru v objeme 0,1 p. b. HDP¹⁴.

V oboch scenároch by však mal hrubý verejný dlh zotrvať nad horným sankčným pásmom dlhovej brzdy. Za predpokladu, že by sa na nasledujúcu jar aktivovala dlhová brzda, vláda by mala predložit' na nasledujúce roky vyrovnaný rozpočet. Zároveň už v roku 2023 by mala prijať reštrikčné opatrenia (viazanie výdavkov) s cieľom zlepšiť rozpočtovú bilanciu v danom období. **Scenár s aktivovanou dlhovou brzdou** vychádza z predpokladu uplatnia najprísnejších sankcií. Od mája 2023 by boli viazané výdavky štátneho rozpočtu, čím by sa mala znížiť finančná potreba približne o 0,5 mld. eur. To by sa malo prejavit' v nižšom dlhu o 0,4 p. b. voči rozpočtovému plánu. V nasledujúcich dvoch rokoch by mala vláda predložit' nedeficitný rozpočet (t.j. na rok 2024 a 2025), nakoľko aj v roku 2024 sa očakáva dlh nad horným sankčným pásmom. To by malo výrazne znížiť potrebu emisie nového dlhu. Na konci horizontu, v roku 2025 by sa dlh mal dostať pod horné pásmo dlhovej brzdy na úroveň približne 50,9 % HDP.

Graf 16 Alternatívne scenáre vývoja hrubého dlhu (% HDP)

Zdroj: MF SR, NBS výpočty

Príloha 5 Zhodnotenie rizík rozpočtu na rok 2022

Hospodárenie verejného sektora bolo v roku 2022 poznačené viacerými neočakávanými zmenami, ktoré ovplyvňovali výdavkovú aj príjmovú stranu rozpočtu. Aj napriek týmto zmenám však NBS vníma deficit ako nadhodnotený. V celkovom vyjadrení uvažuje rozpočet s deficitom vyšším o 1,5 mld. eur oproti scenáru NBS (graf 17).

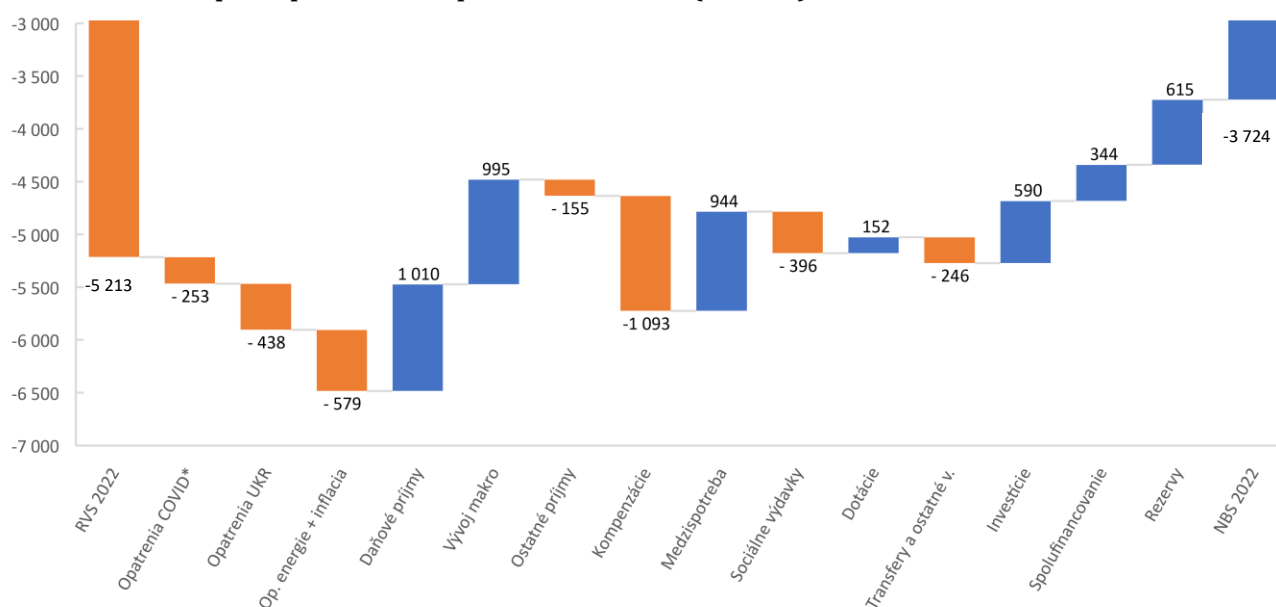
Pretrvávajúce výdavky na COVID opatrenia, invázia na Ukrajinu, vysoká inflácia a rast cien energií poznačili výdavkovú stranu rozpočtu. Opatrenia súvisiace s pandemiou si aj v tomto roku vyžiadali značné výdavky, na ktoré nestačila ani vytvorená rezerva v rozpočte. Konflikt na Ukrajine tiež priniesol potrebu financovania humanitárnej pomoci, krízového ubytovania, dávok v hmotnej núdzi,

¹⁴ Posledné roky bol vplyv úrokových nákladov vyvolaný zmenou finančnej potreby relatívne zanedbateľný pri pôsobení nízkych úrokových mier. V horizonte rozpočtu sú však predpoklady o vyšších úrokových mierach s presahom 3 % p. a. Uvedené vytvára zanedbateľný efekt nákladov z emisie nového dlhu (a naopak).

zdravotnej starostlivosti, či výdavkov na školskú dochádzku pre odídencov. Taktiež Slovensko realizovalo materiálnu a vojenskú pomoc Ukrajine. S potrebou zabezpečiť lepšiu ochranu pre naše územie súviseli aj zvýšené vyvolané výdavky pre vojakov NATO na území SR, ako napr. vytvorenie kontajnerového mestečka. Rozpočet taktiež nepočítal s vysokou infláciou. V scenári NBS očakávame, že výdavky na inflačnú a energetickú pomoc presiahnu v roku 2022 0,5 mld. eur. Časť z týchto opatrení už bola realizovaná na 13. dôchodok vyplácaný v novembri 2022 a jednorazovú pomoc sociálne ohrozeným skupinám. Očakávame tiež, že sa naplní aj avizovaná pomoc podnikom.

Vyššie výdavky bolo možné financovať z vyšších daňových príjmov, ktoré očakávame v scenári NBS o 2 mld. eur vyššie ako v sú rozpočte. Jednak pôsobil priaznivo makroekonomický vývoj, z ktorého plynuli lepšie daňové príjmy (najmä vyšší rast trhu práce a nominálnej spotreby), no na druhej strane priniesol dodatočné príjmy aj rast efektívnych sadzieb – lepší výber daní nad rámec makrobáz (najmä dane z príjmu firiem). Nižšie ostatné príjmy spôsobuje pomalá implementácia modernizačného fondu, čo vnímame ako naplnenie rizika nadhodnotenia ostatných príjmov verejných financií.

Graf 17 Riziká rozpočtu pre rok 2022 podľa scenára NBS (mil. eur)

Zdroj: MF SR, NBS výpočty

*Opatrenia COVID nad rámec rozpočtovaných výdavkov a rezerv

Úspory na výdavkovej strane prispievajú k znižovaniu deficitu. NBS vo svojej analýze upozorňovala na nadhodnotenie výdavkov, predovšetkým medzispotreby, investícií financovaných z vlastných zdrojov a spolufinancovania, čo scenár NBS očakáva naďalej. Na zhoršení deficitu sa však výrazne podieľajú výdavky na mzdy. Materializovalo sa riziko podhodnotenia, na čo sme upozorňovali už v minuloročnej analýze (podhodnotené výdavky boli aj v roku 2021). V sociálnej oblasti očakáva scenár NBS vyššie výdavky ako boli rozpočtované, a to hlavne z dôvodu prijatia novej legislatívy – rodinný balíček. Vyššie očakávame aj výdavky na zdravotnú starostlivosť. Transfery navyšujú výdavky kvôli výplata dividendy pre súkromnú zdravotnú poisťovňu a ostatné výdavky očakávame oproti rozpočtu tiež vyššie. Úspory zaznamenávame v rezervách, kedy NBS predpokladá, že sa nevyčerpá rezerva na odvod do EÚ (dodatočné doplatenie cla z čínskeho dovozu, bolo realizované v roku 2021) a na financovanie spoločných programov EÚ.

Príloha 6 Štrukturálny deficit, konsolidačné úsilie a fiškálny impulz

Návrh rozpočtu aj napriek vysokému schodku v roku 2023 počíta s postupným znižovaním štrukturálneho deficitu v nasledujúcich rokoch. Podľa predloženého rozpočtového plánu by štrukturálny deficit v roku 2023 mal dosiahnuť úroveň 3,1 % HDP. To predstavuje medziročné zhoršenie o 0,2 % HDP oproti očakávanej skutočnosti v roku 2022. V roku 2024 sa však už plánuje zvýšiť konsolidačné úsilie a to znížením štrukturálneho deficitu o 0,5 % HDP. Dosiahnutie toho cieľa je však podmienené prijatím zatiaľ nešpecifikovaných opatrení vo výške 1,1 mld. eur (0,9 % HDP). Na konci rozpočtového horizontu, v roku 2025 uvažuje rozpočet s ďalším znížením štrukturálneho deficitu na úroveň 3,5 % HDP, a to prijatím nešpecifikovaných opatrení vo výške až 1,9 mld. eur (1,4 % HDP).

Oproti minuloročnému rozpočtu, kedy rozpočet uvažoval s medziročným znižovaním štrukturálneho deficitu o 1 % HDP v rokoch 2023 a 2024, teraz očakáva znižovanie o 0,5 % HDP v rokoch 2024 a 2025. Toto konsolidačné úsilie rešpektuje zatiaľ indikatívne určené výdavkové limity z apríla 2022 vypočítané Radou pre rozpočtovú zodpovednosť. Vzhľadom na to, že ešte nedošlo k dohode na metodike výpočtu limitu výdavkov verejnej správy medzi RRZ a MF SR, limit verejných výdavkov nebol zverejnený a schválený v NR SR.

Tabuľka 1 Revízia štrukturálneho salda (% HDP)

		2021	2022	2023	2024	2025
1. Čisté pôžičky poskytnuté/prijaté	A: PS 2022 - 2025	-6.2	-5.1	-2.4	-2.3	-2.1
	B: NRVs 2023 - 2025	-5.3	-5.0	-6.4	-3.4	-2.7
	Rozdiel B-A	0.9	0.1	-4.0	-1.1	-0.6
2. Cyklická zložka	A: PS 2022 - 2025	-0.6	-0.3	0.6	0.2	0.0
	B: NRVs 2023 - 2025	-0.5	-0.3	-0.7	-0.8	-0.6
	Rozdiel B-A	0.1	0.0	-1.3	-1.0	-0.6
3. Jednorazové efekty	A: PS 2022 - 2025	-3.5	-1.0	0.0	0.0	0.0
	B: NRVs 2023 - 2025	-3.4	-1.8	-2.6	0.0	0.0
	Rozdiel B-A	0.1	-0.8	-2.6	0.0	0.0
4. Štrukturálne saldo (4 = 1 - 2 - 3)	A: PS 2022 - 2025	-2.1	-3.8	-3.0	-2.5	-2.0
	B: NRVs 2023 - 2025	-1.4	-2.9	-3.1	-2.6	-2.1
	Rozdiel B-A	0.7	0.9	-0.1	-0.1	-0.1

Fiškálna politika bude podľa Návrhu rozpočtu VS aj v budúcom roku podporovať rast dopytu v ekonomike. V roku 2023 rozpočet očakáva silné expanzívne pôsobenie čerpania prostriedkov z Plánu obnovy a odolnosti, EÚ fondov, ako aj vlastných zdrojov rozpočtu. Po vrchole čerpania európskych prostriedkov v roku 2023 očakáva rozpočet v roku 2024 pokles čerpania, a teda ich reštriktívne pôsobenie. V prípade prijatia dodatočných opatrení na dosiahnutie rozpočtových cieľov v roku 2024 by mala aj domáca fiškálna politika pôsobiť reštriktívne. Stále reštriktívny dopytový impulz očakáva rozpočet aj v roku 2025, ktorý bude však tmený expanzívnym pôsobením čerpania prostriedkov z fondov EÚ.

Scenár NBS predpokladá expanzívne pôsobenie fiškálnej politiky v roku 2023 na úrovni -2,1 p. b. HDP. Podobne ako predpokladá rozpočet, v roku 2024 očakáva aj NBS reštriktívne pôsobenie, a to na úrovni 0,5 p. b. HDP. Na konci horizontu rozpočtu, v roku 2025 očakávame taktiež reštriktívny fiškálny impulz na úrovni 0,7 p. b. HDP

Tabuľka 2 Konsolidačné úsilie a fiškálny impulz NRVS 2023 – 2025

Konsolidačné úsilie a fiškálny impulz (p. b. HDP)	2021	2022	2023	2024	2025
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté (ciele)	-5.3	-5.0	-6.4	-3.4	-2.7
1. a Nešpecifikované opatrenia		0.0	0.0	0.9	1.4
2. Cyklická zložka *	-0.5	-0.3	-0.7	-0.8	-0.6
3. Jednorazové efekty	-3.4	-1.8	-2.6	0.0	0.0
4. Štrukturálne saldo (4= 1 - 2 -3)	-1.4	-2.9	-3.1	-2.6	-2.1
Konsolidačné úsilie (Δ4)	1.1	-1.5	-0.2	0.5	0.5
5. Vplyv platených úrokov	1.1	0.8	1.0	1.2	1.4
6. Štrukturálne primárne saldo (6= 4 - 5)	-2.5	-3.8	-4.1	-3.9	-3.5
7. Vplyv vzťahov s EÚ	1.8	2.0	3.7	1.1	1.4
- príjmy z rozpočtu EÚ	2.9	3.1	4.7	2.1	2.3
- odvod do rozpočtu EÚ	-1.2	-1.1	-1.0	-0.9	-0.9
8. Výdavky financované z NGEU	0.0	1.0	1.6	1.1	0.8
9. Fiškálny impulz	1.1	-2.6	-2.7	3.3	0.4
10. Dopytový impulz	0.6	-1.4	-1.6	2.0	0.3

* Odhad MF SR;

Pozn.: Negatívna hodnota fiškálneho a dopytového impulzu vyjadruje expanzívne pôsobenie.

Zdroj: MF SR, EK, ŠU SR, NBS, vlastné prepočty

Tabuľka 3 Konsolidačné úsilie a fiškálny impulz scenár NBS

Konsolidačné úsilie a fiškálny impulz (p. b. HDP)	2021	2022	2023	2024	2025
1. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté (ciele)	-5.5	-3.5	-4.3	-4.3	-4.4
1. a Nešpecifikované opatrenia					
2. Cyklická zložka *	0.1	0.5	-0.1	-0.1	0.0
3. Jednorazové efekty	-3.4	-1.9	-1.7	-0.1	0.0
4. Štrukturálne saldo (4= 1 - 2 -3)	-2.2	-2.0	-2.5	-4.1	-4.4
Konsolidačné úsilie (Δ4)	1.0	0.2	-0.5	-1.6	-0.3
5. Vplyv platených úrokov	-1.1	-1.0	-1.0	-1.1	-1.2
6. Štrukturálne primárne saldo (6= 4 - 5)	-1.1	-1.0	-1.5	-3.0	-3.2
7. Vplyv vzťahov s EÚ	0.4	1.1	2.7	0.7	-0.2
- príjmy z rozpočtu EÚ	2.1	2.1	3.8	1.8	0.9
- odvod do rozpočtu EÚ	-1.7	-1.0	-1.1	-1.0	-1.1
8. Výdavky financované z NGEU	0.1	0.3	0.5	0.5	1.4
9. Fiškálny impulz	2.0	-0.6	-2.1	0.5	0.7
10. Dopytový impulz	1.1	-0.4	-1.3	0.3	0.2

* Odhad NBS na základe metodiky ESCB; ** Metodika NRVS aplikovaná na NBS kvantifikáciu opatrení.

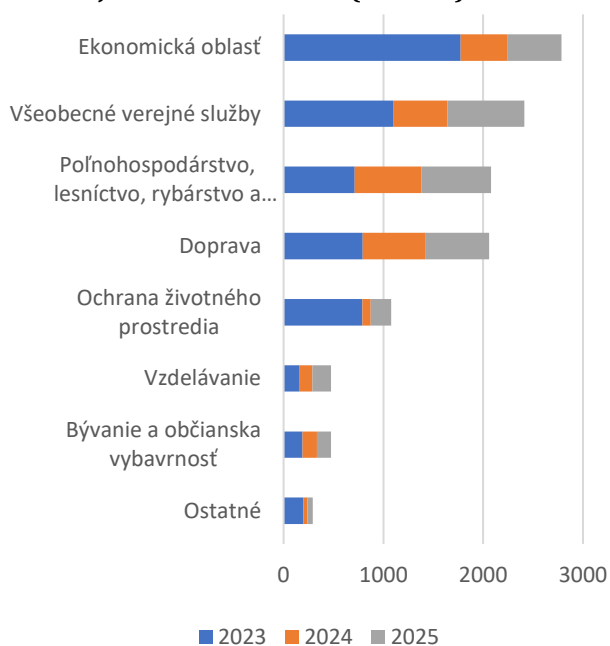
Zdroj: EK, ŠU SR, NBS, vlastné prepočty

Príloha 7 Európske štrukturálne a investičné fondy z 3PO a NGEU

Najväčší objem zdrojov EÚ (eurofondy + POO) by malo byť využitých v oblasti všeobecných verejných služieb, ekonomickej oblasti a doprave. Štrukturálne fondy by mali byť alokované najmä do všeobecných ekonomických záležitostí, podpory a rozvoja verejných služieb, dotačných podpôr pre agrosektor a budovania dopravnej a environmentálnej infraštruktúry (graf 18). V ekonomickej oblasti by mala dominovať podpora zamestnanosti (aktívne politiky trhu práce). Vo výdavkoch na dopravu by mali dostať prednosť železnice nasledované cestnou infraštruktúrou. Životné prostredie by sa malo koncentrovať najmä na nakladanie s odpadovými vodami (budovanie čističiek a kanalizácií) a všeobecné znižovanie znečisťovania (ovzdušie).

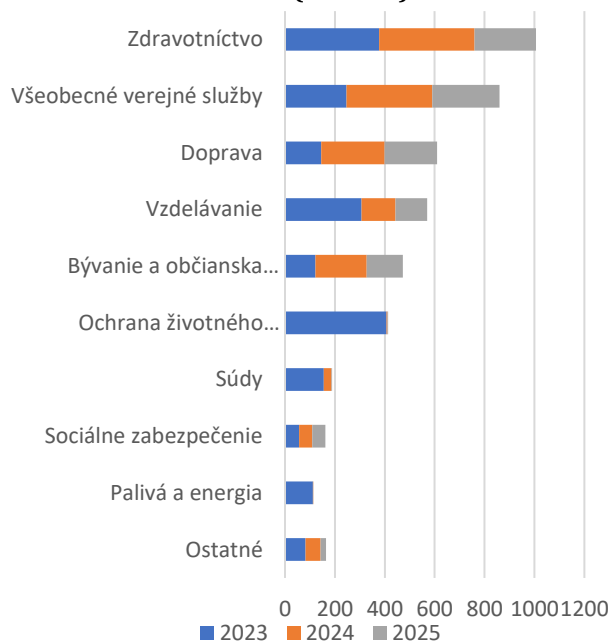
Z Plánu obnovy a odolnosti by sa mali výdavky prioritne zamerať na financovanie zdravotníctva (graf 19) prostredníctvom investícií do nemocníc, staníc záchranej služby a digitalizácie, rozvoja nízkouhlíkovej dopravy, inkluzívneho vzdelávania a digitalizácie škôl, obnovy historických verejných budov a zvyšovania energetickej efektívnosti rodinných domov. V oblasti životného prostredia by sa mali výdavky koncentrovať najmä na investície do znižovania znečisťovania (dekarbonizácia priemyslu) a adaptácie na zmenu klímy (ochrana prírody a rozvoj biodiverzity).

Graf 18 Čerpanie fondov EÚ (3PO+4PO) podľa funkčnej klasifikácie COFOG (mil. eur)

Zdroj: MFSR, vlastné prepočty

Graf 19 Čerpanie POO podľa funkčnej klasifikácie COFOG (mil. eur)

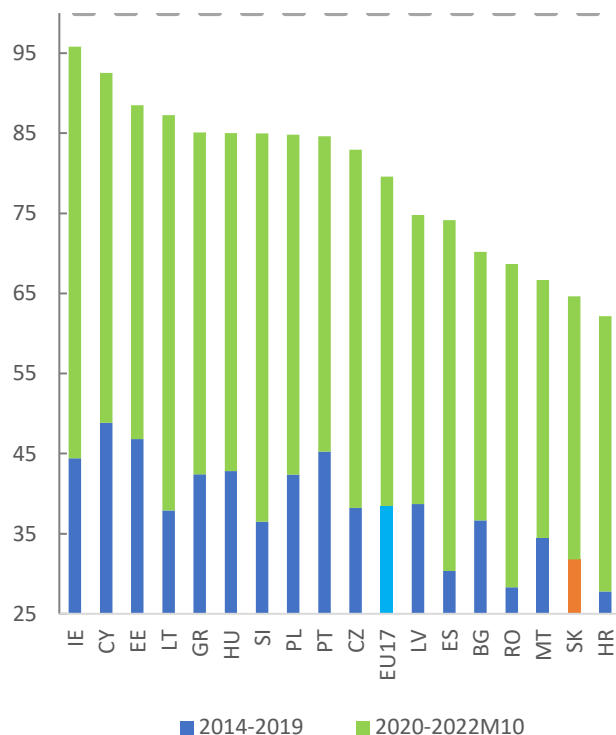

Zdroj: MFSR, vlastné prepočty

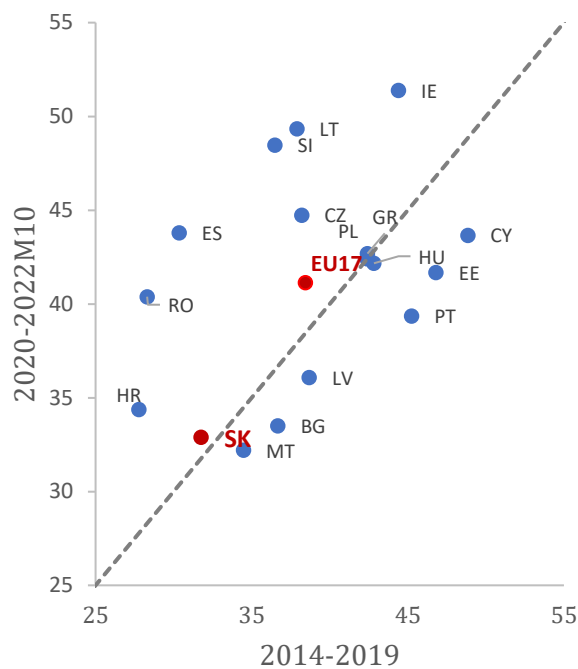
Slovensko dlhodobo zaostáva v čerpaní eurofondov. V porovnaní s krajinami, ktoré sú najväčšími príjemcami štrukturálnych fondov v rámci politiky súdržnosti (graf 20) vykazujeme spolu s Chorvátskom najslabšiu schopnosť absorbovať prostriedky z 3PO. V priemere (EU17) sa čerpanie v poslednom období v porovnaní s predpandemickým obdobím zrýchlilo (graf 21). V tomto ohľade akcelerovalo aj Chorvátsko. Krajiny dokázali využiť disponibilnú kapacitu na podporu regiónov v čase, keď to domáce ekonomiky najviac potrebovali. Slovensko v tomto kritériu výrazne zaostáva a spolu

s Maltou a Bulharskom sa radí ku krajinám s najnižším čerpaním od začiatku pandémie. V súčasnosti čelia ekonomiky novej výzve v podobe vysokých cien energií. Opätovné využitie fondov na stabilizáciu zasiahnutých ekonomík energokrízou síce zníži zaťaženie domácich verejných financií, na druhej strane tieto prostriedky môžu predstavovať stratenú príležitosť pre regióny na rozvojové projekty. Slovensko sa podľa predbežných informácií chce vydať touto cestou.

Graf 20 Kumulatívne čerpanie alokácie európskych štrukturálnych a investičných fondov 3PO (% z celkovej alokácie) *

Graf 21 Porovnanie čerpania alokácie 3PO v medziobdobí pred pandemiou a od začiatku pandémie (% z celkovej alokácie)

Zdroj: [EK](#), NBS výpočty

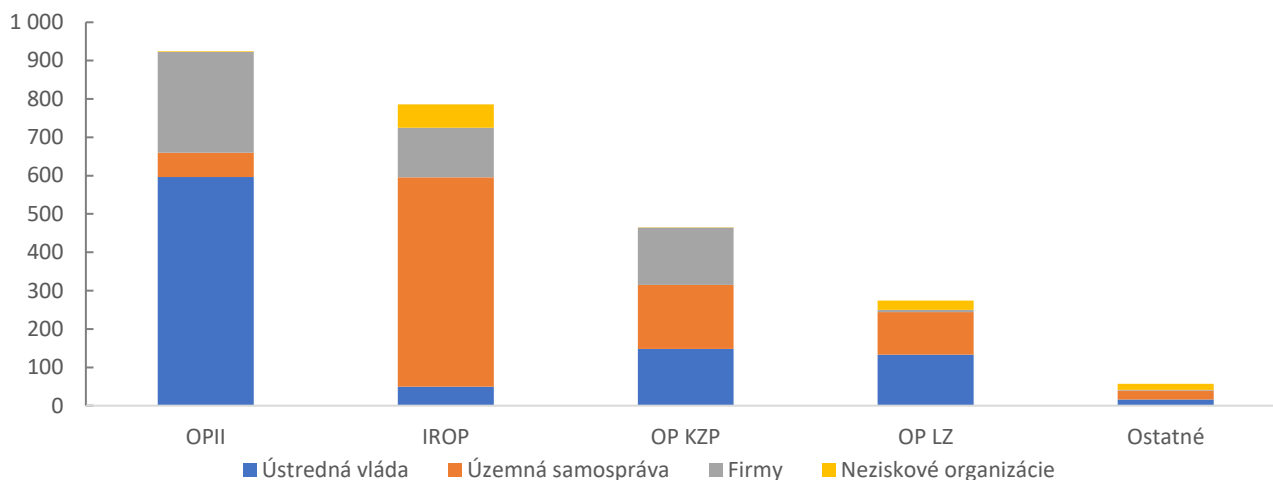
* Stav k 11.10.2022, čerpanie z pohľadu vyplatených platieb z rozpočtu EÚ za všetky fondy vrátane rozvoja vidieka, Fondu pomoci najodkázanejším osobám (FEAD) a inštrumentu ReactEU.

Slovensko spomedzi ostatných krajín únie vyrokovalo výnimku na použitie fondov na dotačnú energetickú pomoc pre domácnosti a firmy, keď Európska komisia „umožní Slovensku použiť miliardy eur z nevyužitých kohéznych fondov za obdobie 2014 – 2020“¹⁵. Kým ostatné krajiny boli schopné investovať fondy vo vyššej miere a v predstihu za prijateľné ceny do projektov prinášajúcich pracovné príležitosti, zlepšujúce konkurencieschopnosť regiónov a životné podmienky obyvateľstva, zámerom slovenskej vlády je významnú časť zdrojov presmerovať na udržiavanie súčasného stavu (zachovanie konkurencieschopnosti firiem, zamestnanosti, pomoc zraniteľným domácnostiam). Dôsledkom tohto rozhodnutia môže byť prehlbovanie nášho zaostávania za ostatnými európskymi regiónmi. Na druhej strane, jedným z možných riešení, ako sa vyhnúť vysokému dekomitmentu, t.j. trvalej strate fondov v dôsledku nevyčerpania do konca roku 2023, „dotačná energopomoc“ sa javí byť ako prijateľné riešenie aktuálnej situácie. V evidencii informačného systému 3PO (ITMS 2014+) je

¹⁵ MFSR. [Tlačová správa 4.10.2022](#)

uzavretých zmlúv v objeme 2,5 mld. eur bez čerpania prostriedkov (stav sept. 2022). Väčšina je v ústrednej vláde (38 %) a územnej samospráve (36 %). Z hľadiska dosahu vlády na rozviazanie zmlúv, resp. posunutie ich financovania do 4PO, kapacita z projektov ústrednej vlády môže byť „technicky“ najľahšie presmerovaná na dotačnú pomoc. Z programov by sa to týkalo najmä Operačného programu Integrovaná infraštruktúra a osobitne cestnej a železničnej infraštruktúry a digitalizácie verejnej správy (graf 22).

Graf 22 Objem zazmluvnených prostriedkov podľa sektorov a operačných programov 3PO s nulovým čerpaním k obdobiu sept. 2022 (mil. eur)

Zdroj: ITMS 2014+, vlastné prepočty

Vysvetlivky: OPII – Operačný program Integrovaná infraštruktúra, IROP – Integrovaný operačný program, OP KZP – Operačný program Kvalita životného prostredia, OP LZ – Operačný program Ľudské zdroje

Príloha 8 Rozpočtové plány krajín Eurozóny¹⁶

Členské štáty eurozóny predkladajú Európskej komisii každoročne svoje rozpočtové plány na posúdenie (viď [box](#)). EK vyhodnocuje tieto plány na dvoch úrovniach: (i) hodnotiace stanovisko k rozpočtovému plánu členskej krajiny a (ii) celkové hodnotenie rozpočtovej situácie a vyhliadok eurozóny ako celku. Ak Komisia zistí, že návrh neplní záväzky vyplývajúce z Paktu stability a rastu, môže požiadať o predloženie upraveného návrhu.

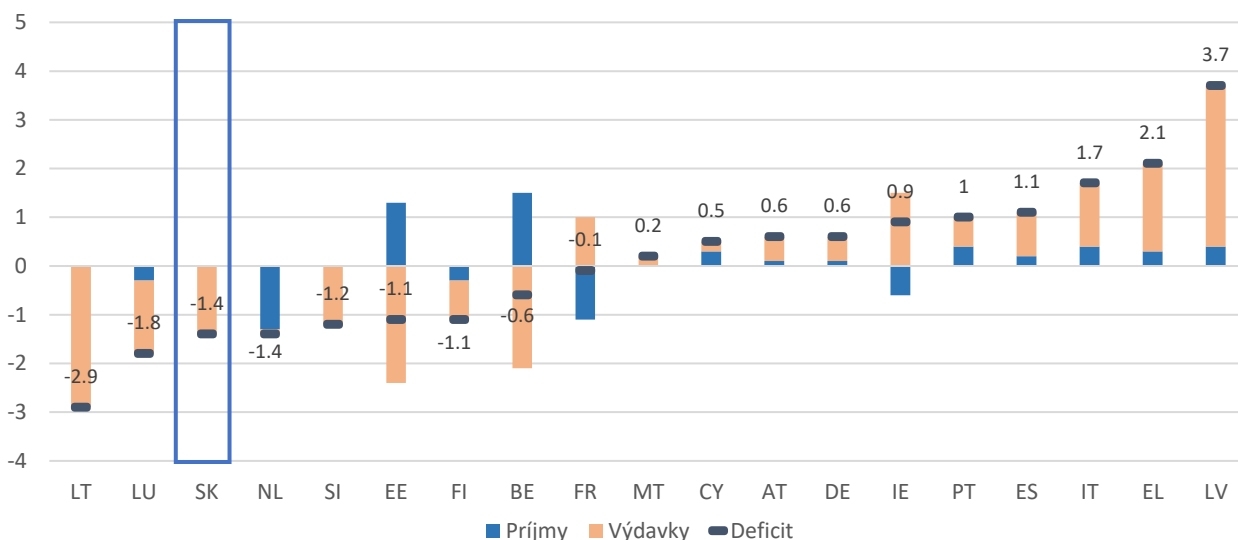
V aktuálnom hodnotení rozpočtových plánov zastáva EK názor, že 9 krajín má rozpočtové plány v súlade s odporúčaním Komisie a 10 krajín má tieto plány čiastočne v súlade s odporúčaním, pričom takýto záver hodnotenia má aj Slovensko.¹⁷ Žiadna z hodnotených krajín nebola požiadaná o úpravu rozpočtového plánu.

¹⁶ Príloha je pokračovaním Boxu z kapitoly 1.

¹⁷ Hodnotený bol už aj rozpočtový plán Chorvátska a taliansky rozpočtový plán zatiaľ Komisia nehodnotila.

Z porovnania rozpočtovanej bilancie na rok 2023 a očakávanej bilancie na rok 2022 je zrejmé, že 10 krajín uvažuje v rozpočte na rok 2023 s lepším hospodárením než očakáva v roku 2022, naopak 9 krajín, vrátane Slovenska, rozpočtuje horšie hospodárenie verejnej správy. V grafe 23 je znázornené v akej miere sa na zlepšení, resp. zhoršení podieľajú príjmy a výdavky.

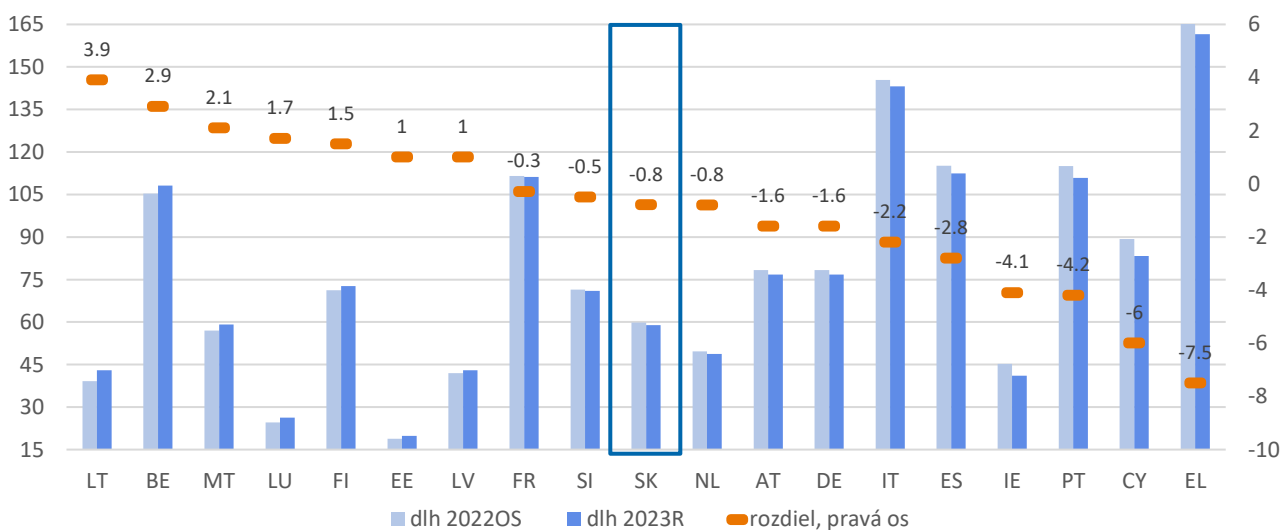
Graf 23 Dekompozícia rozdielu bilancií členských krajín eurozóny (2023R - 2022OS, p. b. HDP)

Zdroj: Európska komisia (rozpočtové plány krajín Eurozóny)

Z rozpočtových plánov členských štátov eurozóny vyplýva, že vo väčšine krajín sa uvažuje v roku 2023 s nižším dlhom, než je očakávaný dlh v aktuálnom roku. Výrazne by sa mal dlh znižovať v Grécku (-7,5 p. b.), kde však dlhodobo dosahuje najvyššie úrovne. Naopak v pobaltských krajinách, Belgicku, Luxembursku, Fínsku a na Malte by malo na základe údajov z návrhu rozpočtových plánov zadlženie mierne vzrásť.

Graf 24 Porovnanie dlhu členských krajín eurozóny (% HDP, rozdiel v p. b)

Zdroj: Európska komisia (rozpočtové plány krajín Eurozóny)

Príloha 9 Tabuľková časť

Tabuľka 4 Hlavné rozpočtované agregáty (mil. eur)

	2022 R	2022 OS	2023 N	2024 N	2025 N
Príjmy spolu	42 605	43 277	47 592	49 218	51 378
v % HDP	40.4%	39.9%	38.9%	37.8%	37.0%
Daňové príjmy	20 289	21 619	23 894	25 056	26 245
Dane z produkcie a dovozu	12 474	13 272	14 457	14 984	15 568
Bežné dane z dôchodkov, majetku	7 815	8 347	9 437	10 073	10 677
Príspevky na sociálne zabezpečenie	15 846	16 665	17 909	19 319	20 505
Nedaňové príjmy	5 060	3 172	3 637	3 380	3 480
Tržby	4 570	2 627	2 922	2 913	2 953
Dôchodky z majetku	490	545	716	468	527
Granty a transfery	1 410	1 820	2 152	1 463	1 148
z toho: z EÚ	0	0	0	0	0
Ostatné bežné transfery	1 203	1 633	2 004	1 311	1 036
Kapitálové transfery	208	187	147	152	112
Výdavky spolu	47 819	48 675	55 463	54 840	57 069
v % HDP	45.3%	44.9%	45.3%	42.1%	41.1%
Bežné výdavky	43 260	43 349	50 253	49 947	51 887
Kompenzácie zamestnancov	10 597	11 017	12 148	12 795	12 972
Medzispotreba	7 317	8 105	10 704	7 039	7 200
Dane	113	113	125	122	120
Subvencie	1 118	1 142	981	854	947
Dôchodky z majetku	918	916	1 278	1 609	1 933
Celkové sociálne transfery	20 300	19 505	21 047	23 824	24 874
Sociálne dávky okrem naturálnych soc. transferov	14 878	15 545	17 046	19 342	20 135
Naturálne sociálne transfery (zdravotnícke zariadenia)	5 422	3 960	4 001	4 482	4 739
Ostatné bežné transfery	2 896	2 552	3 970	3 703	3 842
Kapitálové výdavky	4 559	5 326	5 210	4 893	5 182
Kapitálové investície	4 216	4 438	4 733	4 573	4 853
Tvorba hrubého fixného kapitálu	4 175	4 329	4 552	4 304	4 532
Zmena stavu zásob a nadob. mínus úbytok cenností	65	131	236	292	345
Nadob. mínus úbytok nefinan. neprodukovaných aktív	-24	-22	-54	-24	-24
Kapitálové transfery	343	888	477	321	329
DEFICIT	-5 213	-5 398	-7 871	-5 622	-5 691
v % HDP	-4.94%	-4.97%	-6.44%	-4.32%	-4.10%
HDP	105 535	108 526	122 308	130 135	138 771

Zdroj: MF SR